

Чернігівська державна обласна універсальна
наукова бібліотека ім. В.Г.Короленка

**ЗНАМЕННІ І ПАМ'ЯТНІ ДАТИ ПО
ЧЕРНІГІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ НА 2005 РІК**

Чернігів – 2004

Бібліографічний покажчик “Знаменні і пам’ятні дати по Чернігівській області на 2005 рік” має рекомендаційний характер і не претендує на вичерпність. Подано перелік найцікавіших дат з історії та сьогодення Чернігівщини. Складачем вибрано десять різнопланових дат, до яких написано короткі довідкові відомості і складені рекомендаційні списки. Посібник присвячується 60 – річчю Великої Перемоги, тому до переліку дат включено багато фактів з історії визволення Чернігівщини від фашистських окупантів, а також окрема довідка розповідає про Сіверський край часів Перемоги.

Посібник стане у нагоді музейним і бібліотечним працівникам, краєзнавцям і журналістам, студентам і викладачам вузів.

Складач: Л.В.Студьонова

Редактор: І.Я.Каганова

Відп. за вип.: П.В.Грищенко

Комп’ютерний набір: Л.В.Студьонова, В.І.Шевченко

Ризограф ОУНБ ім. В.Г.Короленка.

Тираж

ПЕРЕЛІК ЗНАМЕННИХ І ПАМ'ЯТНИХ ДАТ НА 2005 РІК

СІЧЕНЬ

- 80 років тому (1925) утворено Ніжин. наук. т-во краєзнавства.
- 100 років тому (1905) розпочалася Перша російська революція, в яку було

втягнуто й Чернігівщину.

1 - 70 років тому в Семенівці народився О.С.КАЧУРА (1935) – акад. Акад. інженерних наук, Лауреат Держ. премії України, Герой України (2002).

- 65 років від дня народження О.Г. ОЛІЙНИКА (1940) – поета, прозаїка, лауреата обл. премії ім. М. Коцюбинського, літ. премії ім. Л. Глібова, власкора ДІНАУ – “Укрінформ” по Черніг. обл. Живе у Чернігові.

4 - 65 років тому в с. Лосинівка Ніжин. р-ну народився М.І. РУДЕНКО (1940) – письменник, за фахом лікар. Лауреат обл. літ. премії ім. М. Коцюбинського.

8 – 70 років тому народився П.О.РУДЕНКО (1935) – поет, прозаїк, лауреат обл. премії ім.М.Коцюбинського, проф., канд. техн. наук. Живе у Чернігові.

9 - 100 років тому (1905) М.М. КОЦЮБИНСЬКИЙ виступав на зборах Черніг. громад. б-ки (нині ОУНБ ім. В.Г. Короленка) з вимогою ліквідації всіх обмежень укр. мови і культури.

10 – 100 років тому в Щорсі народився Н.Г. РАХЛІН (1905-1979) – видатний диригент, нар. арт. СРСР, лауреат Держ. премії, гол. диригент Держ. Симфонічного оркестру СРСР. Муз. шк. м. Щорс носить його ім'я.

12 – 90 років тому народився у Новгородській обл. (Росія) Ф.Г. ГАВРИЛОВ (1915-1946) – командир взводу пішої розвідки, учасник визволення Любеча, Герой Рад. Союзу.

13 – 70 років тому в с.Долинське Сосниц. р-ну народився Г.М.ДВОЙНОС (1935) – д-р біолог. наук, завідуючий лабораторією ін-ту зоології НАН України. Авт. пісні “Де бистрий Сейм зливається з Десною”.

15 – 90 років тому в Тульській обл. (Росія) народився О.О. ДЕМИДОВ (1915-1988) – сапер, учасник визволення с.Миси Ріпкин. р-ну, Герой Рад. Союзу.

17 – 80 років тому у Пензенській обл. (Росія) народився Ф.Л.ГУЩИН (1925) - командир відділення стрілец. полку 61-ї армії. Брав участь у визволенні с. Новоселки Ріпкин. р-ну. Герой Рад. Союзу.

17 – 80 років тому в Бахмачі народився В.В.ХІЛЬЧЕВСЬКИЙ (1925) – д-р техн. наук, проф., акад. АІН України. Авт. 300 друкованих робіт. Засл. працівник освіти України.

19 – 70 років від дня народження О.В. ШЕКУНА (1935) – відомого археолога і краєзнавця, автора численних наук. праць. Живе у Чернігові.

28 * – 100 років від дня народження Ф.І. КОРОТКОВА (1905-1983) – Почесного, громадянина Чернігова, видного діяча партизан. і підпільного руху на Чернігівщині 1941-1943 рр.

ЛЮТИЙ

1 – 75 років тому в с.Орлівка Куликів. р-ну народився О.А.СКОРИНА (1930) – відомий журналіст. Працював у газ. ”Десн.права”, “Комсомолец Чернігівщини”, авт. кн. “Плоти допливуть” про черніг. партизанів. Нині ред. журн. “Рідна природа”.

100 років тому у Татарії народився І.П.БОЛОДУРИН (1905-1944) – командир кулеметного відділення стрілец. роти 76-ї Черніг. гв. стрілец. дивізії, учасник визволення с.Миси Ріпкин.р-ну. Похований у цьому селі. Герой Рад. Союзу посмертно.

3 – 85 років тому в Чернігові народився Д.І. ЖАБИНСЬКИЙ (1920-1945) – Герой Рад. Союзу. Його іменем названо одну з вулиць Чернігова.

5 – 70 років від дня народження Б.М. НАРІЖНОГО (1935) – засл. журналіста України, чл. Нац. спілки письменників України, прозаїка. Живе у Чернігові.

8 – 80 років тому у Москов. обл. народився О.П.ЄВДОКИМОВ (1925-1943) – командир кулеметної обслуги, учасник визволення с.Коробки Ріпкин. р-ну, Герой Рад. Союзу.

18 – 225 років тому в Ніжині в родині греків народився О.Г. ВЕНЕЦІАНОВ (1780-1847) – видатний рос. живописець.

20 – 150 років тому в смт. Срібному народилася Г.П. ЗАТИРКЕВИЧ-КАРПИНСЬКА (1855-1921) – укр. актриса.

БЕРЕЗЕНЬ

- 100 років тому (1905) відкрито Ніжин. народну б-ку - читальню у народному домі за ініціативою актриси М.К. Заньковецької, проф. М.М. Бережкова та ін. діячів культури.

1 – 90 років тому у Башкирії (Росія) народився Ф.В.ЄЛИСЕЄВ (1915) – командир батальйону 13-ї армії, учасник визволення с.Вертіївка Ніжин. р-ну, Герой Рад. Союзу.

3 – 100 років тому в с. Нова Басань Бобровиц. р-ну народився М.Ф. ГУЛИЙ (1905-?) – укр. біохімік, акад. АН УРСР, засл. діяч науки УРСР, лауреат Держ. премії України.

9 – 80 років тому в с.Олешні Ріпкин. р-ну народився Г.П. ДЕНИСЕНКО (1925) – худож.-кераміст, засл. майстер нар. творчості України. Живе у рідному селі.

13 – 175 років від дня народження І.М.ДУРНОВО (1830 – 1903) - предводитель Черніг. повітового дворянства, заст. Міністра внутрішніх справ, Голова Комітету Міністрів Росії. Родинний маєток – с. Жукотки Черніг. р-ну.

17 – 60 років тому в Бахмачі народився Г. САЗОНЕНКО (1945) – директор Укр. гуманітарного ліцею Нац. ун-ту ім. Т. Шевченка, чл. т-ва “Черніг. земляцтво” у Києві .

18 – 90 років у Кировській обл. (Росія) народився В.М.БУРАКОВ (1915) – командир батареї 132-ї стр. дивізії 60-ї армії, учасник визвольних боїв на терені Козелец. р-ну, Герой Рад. Союзу. Живе у Ялті.

– 60 років тому у с-щі Седнів Черніг. р-ну народився А.А. ДРОНЬ (1945) – дипломат у ранзі Надзвичайного і Повноважного посла України, акад. Академії будівництва України.

– 120 років тому в с. Хрипівці Городнян. пов. народився Я.М.ЖДАНОВИЧ (1885-1959) – історик-архівіст, краєзнавець. Працював у Держ. арх. Черніг. обл.

19 * - 110 – річниця від дня народження М.Т.РИЛЬСЬКОГО (1895 – 1964) – видатного укр. поета. Неодноразово відвідував Чернігівщину, де дуже плідно працював. Одна з вулиць м.Чернігова носить його ім'я.

24 – 70 років тому народився С.Г.РИБАЛКІН (1935-1995) – самобутній рос. поет, життя і творчість якого пройшли у Чернігові. Тут його й поховано.

26 – 50 років тому в м.Щорс народилася Н.О.КОРНУТА (1955) – канд. біолог. наук, ст. наук. співробітник ін-ту екології і токсикології ім. Л.І.Медведя НАН України.

30 – 90 років тому на Дніпропетровщині народився М.М.Білоножко(1915-1943) – командир саперної бригади, учасник визволення сіл Короп'є, Моровськ, Новий Глибів Козелец. р-ну. Загинув і похований в Острі. Герой Рад. Союзу посмертно. Одна з вулиць Остра носить його ім'я.

30 – 80 років тому у Самарській обл. (Росія) народився О.В.ГОЛОДНОВ (1925) – кулеметник 76-ї Черніг. гв. стр. дивізії. Брав участь у визволенні с. Миси Ріпкин. р-ну. Герой Рад. Союзу. Живе у Києві.

КВІТЕНЬ

1 – 70 років тому у с.Ольшана Ічнян. р-ну народився М.П.БЕРЕЗНЕНКО (1935) – д-р техн. наук, проф. ін-ту “Політика Радомиського” (Польща), акад. Академії інженерних наук України, акад. Міжнар. акад. ім. Патона, Почесний чл. Ради т-ва “Черніг. земляцтво” у Києві.

8 – 70 років від дня народження Б.Л. КАБИШЕВА (1935) – керівника Черніг. відділення Укр. держ. геолого - розвідувального ін-ту, засл. діяча науки і техніки України.

11 – 120 років тому (1885) на посаду Черніг. губернатора призначено О.К.АНАСТАСЬЄВА (1833-1900), який багато корисного зробив для економ. і культурного розвитку краю. Похований у Любечі.

12 – 80 років тому на Алтаї народився П.М.ЄФРЕМОВ (1925-1976) – розвідник кінної розвідки 61-ї армії, учасник визволення с.Неданчичі Ріпкин. р-ну, Герой Рад. Союзу.

19 – 60 років тому в с. Пелюхівці Ічнян. р-ну народився В.В. ПЛЮЩ (1945-2003) – письменник, журналіст, лауреат міжнар. премії ім. Г. Сковороди, ред. газети “Літ. Україна”.

20 – 60 років тому у с. Сезьки Ічнян. р-ну народився В.М. ГЕСЦЬ (1945) – акад. НАН України, директор ін-ту прогнозування НАН України.

– 80 років тому в смт Березна Менського р-ну народився Б.С. ДРАПКІН (1925) – краєзнавець, засл. учитель УРСР, лауреат обл. премії ім. М. Коцюбинського. Живе в Мені.

24 – 80 років тому в Чернігові народився Л.Б. МОГУЧОВ (1925) – худож.-графік. Працює в техніці акварелі в рідному місті.

ТРАВЕНЬ

1 – 70 років від дня народження Г.В. САМОЙЛЕНКА (1935) – д-ра філолог. наук, проф. НДПУ ім. М.В. Гоголя, авт. числених краєзн. видань.

3 – 90 років тому у Бухарській обл. (Узбекистан) народився Х.АМІНОВ (1915) – гв. рядовий, учасник визвольних боїв за с. Комарівка Ріпкин. р-ну, Герой Рад. Союзу.

7 – 80 років тому в Ічні народилася В.М. ЛЮБИМОВА (1925) – нар. арт. України (оперна співачка).

9* - 60 років (1945) Великої Перемоги.

– 85 років тому (1920) утворено комітети незаможних селян (КНС) у Черніг. обл. Проіснували до 1933 р.

15 – 80 років тому в с. Новопетрівське Москов. обл. народився С.І.АНИФ’ЄВ (1925-1943) – Герой Рад. Союзу. 24 верес. 1943 р. повторив подвиг О.Матросова при визволенні с.Великий Листвен Городнян. р-ну. Там і похований.

23 – 90 років від дня народження Б.Р.ДАВЛЯТОВА (1925-1982) – командира кулеметної обслуги 61-ї армії, учасника визвольних боїв на терені Черніг. р-ну і с.Комарівка Ріпкин. р-ну. Герой Рад. Союзу.

24* – 100 років тому в ст. Вешенській Ростов. обл. (Росія) народився М.О. ШОЛОХОВ (1905-1984) – видатний рос. письменник, лауреат Нобелів. премії. Мати його українка з Черніг. губ.

25 - 100 років від дня народження О.Є. КОРНІЙЧУКА (1905 – 1972) – укр. драматурга, громад. діяча, акад. АН України, Героя Соц. Праці. У 1937 р. відвідав Вихвостів Городнян. р – ну, після чого написав новелу “Героїня роману” про Вихвостів. трагедію 1905р.

– 100 років тому в Сосниці народився В.В. КОВАЛЕВСЬКИЙ (1905-1970) – поет, літературознавець.

– 50 років тому в с. Іванківці на Срібнянщині народилася Л.П. ПОНОМАРЕНКО (1955) – відома укр. письменниця, випускниця НДПІ ім. М.В. Гоголя.

28 – 80 років тому в с.Ільмівці Городнян. р-ну народилася Є.М.ЗАВАЛІЙ (1925) – командир взводу морської піхоти, лейтенант у роки Великої Вітчизняної війни. Нагороджена орденом Б.Хмельницького та ін. Героїня книги А.О. Степіна “Люди з легенд”.

ЧЕРВЕНЬ

6 – 150 років тому в Чернігові народився І.П. БЛОКОНСЬКИЙ (1855-1931) – відомий зем. діяч і письменник, випускник Черніг. гімназії, авт. спогадів про земство.

12 – 70 років тому в с.Омельянів Козелец. р-ну народився Л.Г.КОРЕНЕВИЧ (1935) – відомий літ. критик, чл. Нац. СП України, Нац. спілки журналістів України.

15 – 90 років тому на Гомельщині народився А.Я.ВОРОНЧУК (1915) – командир арт. батареї. Брав участь у визволенні с.Кам'янка Ріпкин. р-ну. Герой Рад. Союзу.

18* – 80 років тому в с. Ушня Менського р-ну народився Д.П. КАЛІБАБА (1925) – вчитель, відомий краєзнавець, авт. кількох книжок про рідний край.

25 – 100 років тому на Смоленщині народився Д.М.БАРИНОВ (1905-1990) – гв. ген. – майор, командир 26-ї гв. мех. бригади 7-го гв. мех. корпусу 60-ї армії. Брав участь у визволенні Козелец. р-ну, Герой Рад.Союзу.

27* – 85 років від дня народження двічі Героя Рад. Союзу О.Г.МОЛОДЧОГО (1920-2002) – бойового льотчика часів Великої Вітчизняної війни. Почесний громадянин Чернігова. Одна з вул. цього міста носить його ім'я. На могилі Героя у Чернігові споруджено пам'ятник.

ЛИПЕНЬ

- 50 років тому (1955) першим секретарем Черніг. обкому компартії України обрано П.Х. Куманька (1911-1972) – одного з відомих організаторів партизан. руху в Україні. При ньому розпочалося будівництво камвольного комбінату, обл. драмтеатру, ТЕЦ в Чернігові, у Прилуках – заводу протипожежного обладнання тощо.

5* – 170 років тому в с. Голубичі Ріпкин. р-ну народився О.А. ТИЩИНСЬКИЙ (1835-1896) – відомий земський діяч, перший біограф Л. Глібова, один з фундаторів черніг. громад. б-ки (нині ОУНБ ім. В.Г. Короленка).

8 – 80 років тому на Алтаї народився О.П.ЖИДКИХ (1925-1976) – сапер 65-ї армії, учасник боїв за с. Лопатні Ріпкин. р-ну, Герой Рад. Союзу.

10 – 70 років тому в с. Козари Носів. р-ну народився А.В. ПАРХОМЕНКО (1935) – живописець і графік, учасник міжнар. виставок. Живе у Києві.

– 230 років тому в с. Митченки Бахмац. р-ну народився П.І. ПРОКОПОВИЧ (1775-1850) – відомий фундатор науки про бджільництво, творець першого вулика.

15 – 150 років тому в м. Бердянську народився О.Г. СЛАСТЬОН (1855-1933) – укр. художник. З 1886 до 1894 р. щоліта мешкав на Чернігівщині, збирав відомості про кобзарів.

18 – 100 років тому в м. Кролевці Черніг. губ. (нині Сумська обл.) народився П.Ф. КОЧУРА (1905-1976) – укр. письменник, авт. істор. романів про Чернігівщину.

21 – 80 років від дня народження В.А. ЄВДОКИМЕНКА (1925) – графіка, чл. Спілки худож. України. Живе і працює в Острі.

26 – 195 років тому в с. Рудівка Прилуц. р-ну народився В.В.ТАРНОВСЬКИЙ (1810-1866) – ліберальний поміщик, меценат, володар маєтку в Качанівці, батько засновника Черніг. істор. музею, В.В.Тарновського - молодшого.

28 – 100 років тому у с. Гродівка Донецької обл. народився М.О.АЛЕКСАНДРОВ (1905-1971) – боєць 76-ї Черніг. гв. стрілец. дивізії, учасник боїв за визволення с.Миси Ріпкин. р-ну, Герой Рад. Союзу.

СЕРПЕНЬ

10 – 60 років тому в с. Бондарі Козелец. р-ну народився А.І. КРУПКО (1945) – поет, член Нац. СПУ, лауреат обл. літ. премії ім. М. Коцюбинського. Живе у Бірках Козелец. р-ну.

11 – 60 років тому в Чернігові народилася С.П.ГЛУХ (1945) – нар. арт. України, проф. Нац. муз. акад. ім. П.І.Чайковського.

13 – 80 років тому в с.Жадове Семенів. р-ну народився Б.Т.ГЛУХЕНЬКИЙ (1925) - д-р мед. наук, лікар - дерматовенеролог, проф. Київ. мед. акад. післядипломної освіти.

15 – 90 років тому у Калузькій обл. (Росія) народився Ф.А.ЄРМАКОВ (1915-1943) – командир роти стрілец. полку 65-ї армії, учасник визволення с. Кам'янка Ріпкин. р-ну, Герой Рад. Союзу посмертно.

– 90 років від дня народження О.І.СЕРБОВИЧОВА (1915-1943) – Героя Рад.Союзу, командира 292-го стрілец. полку 181-ї стрілец. дивізії, учасника визволення Чернігова. Одна з вул. міста носить його ім'я.

20 – 140 років тому в с.Мрин Носів. р-ну народився О.Н.МАЛИНКА (1865-1941) – визначний дослідник укр. фольклору та етнографії. Випускник Ніжин. гімназії та Ніжин. історико – філолог. ін-ту.

– 75 років тому в с.Линовиця Прилуц. р-ну народився А.Ф.ГАЙДАЙ (1930) – скульптор, авт. серії малюнків «Історична Прилуччина XV- XVII століть», погруддя Т.Г.Шевченка у парку графів де Бальменів (Линовиця).

25 – 100 років тому у Сумах народився О.А.БУТКО (1905-1973) – гв. підполковник, командир артилер. полку 60-ї армії, учасник визвольних боїв на Козелеччині, Герой Рад. Союзу.

29 – 65 років тому в с. Ковчин Куликів. р-ну народився В.М. КОСИЙ (1940) – Ген. консул України в Болгарії.

30 – 60 років тому в Прилуках народився О.Г.ШЕКЕРА (1945) – канд. мед. наук, доц., полковник мед. служби, заст. нач. упр. Військ.- мед. акад. з наук. роботи.

ВЕРЕСЕНЬ

4 - 175 років тому в с. Монастирище Ічнян. р-ну народився П.П. ЗАБІЛА (1830-1917) – видатний укр. скульптор, акад. Петербурзької академії мистецтв.

5 – 260 років від дня народження М.І. КУТУЗОВА (1745-1813) – рос. полководця, генерал - фельдмаршала, головнокомандувача рос. армією, що вела боротьбу з Наполеоном. Йому були підпорядковані козацькі полки, сформовані на Чернігівщині. У фондах ЧІМ ім. В.В. Тарновського зберігаються листи рос. полководця. Одна з вул. Чернігова носить його ім'я.

10 – 100 років тому в с. Ховми Борзнян. р-ну народився В.М. КОСТЕЦЬКИЙ (1905-1968) – нар. художник України.

11* – 50 років тому в с. Дягова Менського р-ну народився С.О. ПАВЛЕНКО (1955) – власкор газети “Голос України”, гол. ред. журн. “Сіверян. літопис”, засл. журн. України, лауреат міжнар. премії ім. В. Стуса, авт. кн. з історії Чернігівщини.

- 80 років тому в с. Мощенка Городнян. р – ну народився М.І.ЄВСІЄНКО (1925) – краєзнавець, бібліотекар, засновник народного музею у Мощенській середній школі (1962).

12 – 80 років тому в Городні народився О.М. ЛОПУХОВ (1925) – нар. художник України, лауреат Держ. премії ім. Т.Г. Шевченка.

14 – 70 років тому у Чернігові народився А.І.ТОЛПЕКО (1935) – канд. техн. наук, перший проректор Міжнар. ун – ту фінансів. Відмінник нар. освіти України.

20 – 80 років від дня народження Г.О. КУЗНЄЦОВА (1925) – відомого краєзнавця та археолога, авт. кн. з історії Чернігівщини 1941-1943 рр., низки статей з археології.

24 – 70 років від дня народження І.І. ПЕНСЬКОГО (1935) – графіка з Чернігова, чл. Спілки худож. України.

29 – 120 років тому в Чернігові в сім'ї дворянина народився М.О. КИТИЦІН (1885-1960) – один з перших командирів-підводників Чорноморського флоту. Помер у США.

30 – Всеукраїнський день бібліотек.

ЖОВТЕНЬ

Жовтень – листопад – 100 років тому (1905) сталася Вихвостівська трагедія, описана в повісті М.М. Коцюбинського “Фата моргана” (1907-1910).

1 – 340 років тому (1665) ухвалено Московські статті – договірні умови між рос. урядом та І. Брюховецьким, за якими обмежувалась політ. автономія Лівобережної України. Збільшувалися рос. гарнізони в Чернігові, Ніжині, Острі та ін.

13 – 100 років від дня народження К.Д. ГРИЦИНІНА (1905 – 1943) – телефоніст взводу зв'язку, учасник боїв за с. Комарівка Ріпкин. р – ну. Герой Рад. Союзу посмертно. Похований у Ріпках, де одна з вулиць носить його ім'я.

– 175 років тому у Конотопі Черніг. губ. народився М.М.ЛЕВЧЕНКО (1830 - 1892) – етнограф, лексикограф, авт. рос.- укр. словника (1874). В його працях відтворено побут та звичаї селян Чернігівщини.

14 – 90 років тому у Кировській обл. (Росія) народився О.В. БИКОВ (1915) – сапер, учасник боїв за визволення с. Лопатин Ріпкин. р – ну, Герой Рад. Союзу.

18 - 90 років тому у Воронежській обл. народився І.А. БАХМЕТЬЄВ (1915) – полковник, командир 120 – го стрілец. полку 69 – і стрілец. дивізії 65 – і армії, учасник визвольних боїв за с. Старі Яриловичі Ріпкин. р – ну. Герой Рад. Союзу.

– 80 років тому у Вінницькій обл. народився М.В. УМАНЕЦЬ (1925-1986) – колишній перший секретар Черніг. обкому компартії України. При ньому споруджено торговельний центр “Дружба” в Чернігові, введено в експлуатацію Гнідинців. газопереробний завод, засновано Менський зоопарк тощо.

22 – 65 років від дня народження В.М. ШКВАРЧУКА (1940) – прозаїк і публіцист з Чернігова. Член Нац. СП України, лауреат Всеукр. літ. премій ім. В. Кобилянського, В. Марченка, обл. премії ім. Б. Грінченка.

23 – 70 років тому у Чернігові народилася Ж.М. БІЛАЯ (Шарая) (1935) – канд. хім. наук, ст. наук. співробітник ін – ту аграрної хімії НАН України. Опікується черніг. художником Л.Б.Могушовим.

– 70 років тому в с. Голубичі Ріпкин. р-ну народився П.М. ДІДОВИЧ (1935) – прозаїк, лауреат обл. премії ім. М. Коцюбинського, член Нац. СП України. Живе у Чернігові.

– 200 років тому народився ФІЛАРЕТ ГУМІЛЕВСЬКИЙ (1805-1856) – Черніг. архієпископ, авт. 7-ми томного вид. “Ист.-стат. описание Черниг. епархии” (1873-1874), ін. наук. праць. Засновник часопису “Черниг. епарх. известия”.

27 – 260 років тому в м. Глухові Черніг. губ. (тепер Сумської обл.) народився М.С. БЕРЕЗОВСЬКИЙ (1745-1777) – укр. і рос. композитор.

– 80 років тому в Чернігові, в акторській сім'ї народився М.О. ЩЕГЛОВ (1925-1956) – відомий рос. літературознавець.

ЛИСТОПАД

6 – 150 років від дня народження Д.І. ЯВОРНИЦЬКОГО (1855-1940) – укр. історика, етнографа, фольклориста і письменника. Відвідав Чернігів у 1900, 1905 і 1907 рр. Виступав з лекціями.

7 – 60 років тому в Новгороді-Сіверському народився Б.О. ШАХОВ (1945) – канд. фізико - матем. наук, зав. лабораторією гол. астроном. обсерваторії НАН України.

9 – 175 років тому в м. Конотопі Черніг. губ. народився М.І.ДРАГОМИРОВ (1830-1905) – бойовий генерал, військ. теоретик і педагог, реформатор і публіцист. Відвідував музей старожитностей В.В.Тарновського у Чернігові. Похований у Конотопі (нині Сум.обл.).

14 – 125 років від дня народження К.В.КВІТКИ (1880-1953) – укр. фольклориста і музикознавця, проф. Москов. консерваторії. Записував нар. пісні на Чернігівщині.

19 – 300 років тому народився Я.А. ГОРЛЕНКО (1705-1754) – письменник, освітянський і церковний діяч. Дядько укр. письменника Г.В. Квітки-Основ'яненка.

21 – 80 років тому у Кемеровській обл. (Росія) народився М.М.ВЛАСОВ (1925-1943) – снайпер, учасник визволення с.Неданчичі Ріпкин. р-ну. Загинув у бою 18 жовт. 1943 р. Герой Рад. Союзу посмертно.

22 – 100 років від дня народження Г.П. ВАСИЛЬКІВСЬКОГО (1905-1986) – канд. філолог. наук. працював у НДПІ ім. М.В. Гоголя, один із засновників у б-ці ін-ту музею рідкісної кн., який носить його ім'я.

24 – 70 років тому у с. Комарівка Борзнян. р-ну народився В.І. АКУЛЕНКО (1935) – д-р юрид. наук, проф. Нац. пед. ін – ту ім. М.П.Драгоманова. Член т – ва “Черніг. земляцтво” у Києві.

– 200 років тому в с. Лисогори Ічнян. р-ну народився О.П. СТОРОЖЕНКО (1805-1874) – укр. письменник.

ГРУДЕНЬ

1 – 100 років тому в Чернігові народився О.І. ПОЛТОРАЦЬКИЙ (1905-1977) – укр. письменник. Працював ред. журн. “Україна”, “Вітчизна”, “Всесвіт”.

2 – 70 років тому в с. Заудайка Ічнян. р-ну народився І.Г. МАЙДАН (1935) – дипломат у ранзі Надзвичайного і Повноважного посла України. Кандидат істор. наук, проректор Дипломат. акад. України.

6 – 100 років тому в с. Хаєнки Ічнян. р-ну народився Г.К. САЧЕНКО (1905-1939) – укр. поет. Репресований.

10 – 80 років тому в с. Харитонівці на Срібнянщині народився М.І. ЛИТВИНЕНКО (1925) – диригент нар. хорової капели в Талалаївці. Лауреат обл. премії ім. Г. Верьовки, засл. працівник культури України.

15 – 80 років тому в Алтайському краї (Росія) народився М.М.ЄРЬОМУШКІН (1925-1943) – гв. рядовий стрілець. полку 61-ї армії, учасник визволення с. Неданчичі Ріпкин. р-ну. Загинув у бою. Герой Рад. Союзу посмертно.

19 – 70 років тому в с. Сальне Ніжин. р-ну народився В.М. ПРИГОРОВСЬКИЙ (1935) – засл. журналіст України, відомий краєзнавець з Ніжина.

22 – 80 років тому в с. Займище Щорського р-ну народився В.І. ПОЛЕВИК (1925-1999) – відомий хоровий диригент, збирач нар. пісень, засл. працівник культури України, лауреат премії ім. Г. Верьовки та ім. Б. Грінченка.

24 – 50 років тому в м.Макіївці Донец. обл. народився Р.А.МУСІЄНКО (1955) – письменник-фантаст, один із засновників журн. “Літературний Чернігів”, заступник гол.ред.цього часопису.

25 – 110 років тому в Березні Менського р-ну народився Г.Г. ВЕРЬОВКА (1895-1964) – укр. композитор, нар. арт. України, лауреат Держ. премії ім. Т.Г. Шевченка. Його ім’ям названо вул. в Чернігові. Споруджено пам’ятник у Березні.

26 – 180 років (1825) з часу повстання Чернігівського полку в Петербурзі (повстання декабристів), в якому взяли участь уродженці Чернігівщини.

ЦЬОГО РОКУ

- 850 років з часу першої (1155) згадки про с. Свидовець Бобровицького р-ну.
- 820 років тому (1185) відбувся похід князя Ігоря Сіверського на половців.
- 600 років тому (1405) на Чернігівщині розпочалося повстання проти влади Великого князя Литовського.
- 380 років тому (1625) м. Ніжину надано Магдебурзьке право .
- 380 років з часу першої (1625) згадки про с. Роїще Черніг. р-ну.
- 370 років тому (1635) з’явилась перша згадка про с. Іванівку Черніг. р-ну.
- 370 років тому (1635) засновано єзуїтський колегіум у Новгороді-Сіверському.
- 330 років тому (1675) засновано Ніжинське грецьке братство.
- 300 років (1705) з часу першої згадки про с. Калюжинці Срібнян. р-ну.
- 300 років тому (1705) представником козацької старшини Туранським засновано с. Олешню Ріпкин. р-ну. Уродженкою села є С.Ф. Ліндфорс (Русова) (1856-1940) – громад. і культурна діячка.

- 290 років тому (1715) освячено Катерининську церкву у Чернігові, споруджену на честь героїзму козаків Черніг. полку, виявленого під час штурму турецької фортеці Азов під командуванням полковника Я. Лизогуба у 1696 році.
- 225 років тому (1780) споруджений Будинок архієпископа в Чернігові в стилі класицизму (нині тут Держ. арх. Черніг. обл.).
- 220 років тому (1785) відкрито Черніг. міську лікарню.
- 200 років тому (1805) затверджено регулярні плани міст Березни, Борзни, Коропа, Новгород-Сіверського, Остра, Чернігова.
- 200 років тому (1805) у Чернігові за планом забудови міста утворено Олександрівську площу (біля Воскресенської церкви). Нині Центр. міський ринок.
- 190 років тому (1815) відкрито Остерське вище початкове чоловіче училище.
- 180 років тому (1825) завершено спорудження одного з перших заводів в Україні в с. Макошиному Городнян. пов.; започатковано садибу П.Г. Галагана в Дігтярах Срібнян. р-ну.
- 170 років тому (1835) по Десні і Дніпру почали курсувати пароплави. У Чернігові, Новгороді-Сіверському, Острі виникли великі пристані.
- 130 років тому (1875) в Семенівці збудовано Казанську церкву на кошти поміщика П.Ф. Чваня і парафіян. Зразок культової архітектури русько-візантійського стилю.
- 130 років тому (1875) Черніг. міська дума уклала попередні домовленості із шведським інженером Лаурелем на будівництво водогону.
- 130 років тому (1875) створено земське статистичне бюро Чернігівської губернії (м. Чернігів).
- 120 років тому (1885) засновано Дворянський банк у Чернігові.
- 100 років тому (1905) засновано Городнян. механічний завод.
- 100 років тому (1905) за ініціативою Ф.Д. Проценка створено Ніжин. камерний квартет. Проіснував до 1918 р.
- 100 років тому (1905) споруджено поштову контору в Чернігові.
- 85 років тому (1920) відкрито Сосниц. краєзн. музей.
- 70 років тому (1935) засновано бібліотеку літ.-мемор. музею М.М. Коцюбинського в Чернігові.
- 65 років тому (1940) засновано Черніг. військово-авіаційну школу пілотів.
- 60 років тому (1945) відкрито Остерський будівельний технікум.
- 40 років тому (1965) за ініціативою краєзнавця В.Є. Куриленка у Коропському р-ні створено Мезин. нар. археолог. музей.
- 20 років тому (1985) створено агропромисловий комплекс Черніг. обл. (АПК).

П Е Р С О Н А Л І Ї

- 130 років від дня народження А.Є.БІЛОГРУДА (1875-1933) – архітектора-художника. Авт. проектів реставрації палацу К.Розумовського у Батурині та службових і паркових споруд у Качанівці і Парафіївці Ічнян. р-ну.
- 100 років від дня народження О.Г.БУТЬКА (1905-1997) – журналіста, володаря “Золотого пера” СП України. Працював заст. ред. газ. “Десн. правда”. Один з фундаторів Черніг. обл. орг. Спільки журналістів України.
- 80 років тому у Володимирській обл. (Росія) народився М.В.ВОЛКОВ (1925-1943) – рядовий стрілець полку, учасник визволення Ніжина, Козелець. р-ну. Помер від ран. Похований у с.Косачівка Козелець.р-ну. Герой Рад. Союзу посмертно.
- 200 років від дня народження М.М.ВОЛКОНСЬКОЇ (1805-1863) – дружина декабриста С.Г.Волконського (1788-1865). Жила і померла в с.Вороньки Бобровиць. р-ну: Заснувала тут театр.
- 100 років тому в с.Смолянка Куликів. р-ну народився П.І.ГОНЧАР (1905-1943) – Герой Рад. Союзу.

- 180 років тому в с.Степанівка Менського р-ну народився Г.Г.ДАНИЛОВИЧ (1825-1906) – педагог, генерал від інфантерії, вихователь Миколи II та його брата Георгія Олександровича. Пращур відомого амер. актора М.Дугласа. Похований у рідному селі.
- 120 років тому в с.Дігтярі Срібнян. р-ну народився В.Г.ДРОБОТЬКО (1885-1966) – укр. мікробіолог, акад. АН УРСР, засл. діяч науки УРСР.
- 100 років тому в с.Грем'яч Новгород-Сіверського р-ну народився Г.Д.ДУШИН (1905 - ?) – петербурзький актор. У 1993р. передав колекцію творів мистецтва музею Ермітаж.
- 145 років тому народився И.М.ЄВРЕЙНОВ (1860-1918) – відомий зем. лікар, бібліограф і бібліофіл, метеоролог. Проживав у Ваганичах Городнян. пов. Заснував метеорологічну станцію (1889-1918).
- 80 років тому в Алтайському краї (Росія) народився Ж.А. ЄЛЕУСОВ (1925) – кулеметник, учасник визволення с.Сорокошичі Козелец. р-ну, Герой Рад. Союзу.
- 170 років від дня народження П.С.ЄФИМЕНКА (1835-1908) – укр.етнограф і фольклорист. Авт. праці “Рудні на Сіверщині”. У 70-х р.р. ХІХ ст. жив у Чернігові.
- 80 років тому в Чернігові народився Ю.О.КОЛОСКОВ (1925-1985) – вчений, подвижник С.Корольова у запуску перших штучних супутників Землі, винахідник космічних автоматів для запуску на Венеру.
- 285 років від дня народження О.І.РІГЕЛЬМАНА (1720-1789) – учасника двох рос.-турец. воєн. ХVІІІст., історика, авт. “Літописної оповіді про Малу Росію”. З 1782 до 1789 жив у с.Андріївка Черніг. р-ну. Тут і похований. У 2003р. на його честь відкрито меморіальну дошку.
- 270 років тому в Чернігові народився Й.РОГОВСЬКИЙ (1735-1782) – укр. співак (бас), соліст Придворного хору в Петербурзі і театру К.Розумовського в Глухові.
- 140 років від дня народження О.О.СВЄЧИНА (1865-1929) – відомого діяча Черніг. земства поч. ХХ ст.
- 80 років від дня народження В.О.СОРОКІНА (1925) – відомого краєзнавця, авт. кн. “Чернигов в огне войны” та ін. Живе у Чернігові.
- 240 років тому в Ічні народився А.Я.ТРАВЛЕНСЬКИЙ (1765-1830) - лікар Борзенського пов., колезький радник. Кавалер ордена Св. Володимира ІV ступеня.
- 100 років тому (1905) у Ніжині оселився Ю.Я. ФЕДЕР (1838-1909) – латис. живописець. На будинку по вул. Гоголя, №7, де він мешкав, встановлено меморіальну дошку. Похований на Богословському кладовищі в Ніжині. На могилі – пам’ятник із чорного граніту.
- 185 років від дня народження Г.ЧЕСТАХІВСЬКОГО (1820-1893) – худож., приятеля Т.Г.Шевченка останніх років життя. Частий гість Тарновських у Качанівці. Похований тут же.
- 170 років тому в Чернігові народився Ю.І.ШАКУЛО (1835-1903) – укр. та рос. оперний співак, соліст Великого театру та ін. оперних сцен.

28 СІЧНЯ
100 РОКІВ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ
Ф.І.КОРОТКОВА (1905-1983)-КОМАНДИРА
ЧЕРНІГІВСЬКОГО ПАРТИЗАНСЬКОГО З’ЄДНАННЯ
ІМ.М.М.ПОПУДРЕНКА, ПОЧЕСНОГО ГРОМАДЯНИНА ЧЕРНІГОВА

ПАРТИЗАН І БУДІВНИЧИЙ

Федір Іванович Коротков з 1928 р. працював у Києві на різних партійних посадах. А коли розпочалася колективізація на Чернігівщині, його відрядили у Семенівський район, більшість населення якого склали росіяни. Адже Федір Іванович народився 28 січня 1905 р. у селі Думіно Тверської губернії. Сказали, що йому краще за інших встановити добрі стосунки із селянами. Працював тут секретарем райкому комсомолу. Потім у Корюківському райкомі партії. А у серпні 1941 р. обком призначив Короткова секретарем Чернігівського підпільного міськкому партії.

Разом із І.І.Красильниковим створював підпілля у Чернігові. Явочною квартирою було визначено будинок Лідії Юрченко по вул. Нерановича, 12. Стояв він на околиці, мав два виходи, один з яких вів до Стрижня. Річку можна було в разі потреби перейти бродом і сховатись у густих чагарниках. Проте не судилося Федору Івановичу побувати тут під час окупації.

Напередодні фашистського вторгнення до міста (а це був початок вересня 1941 р.) Коротков змушений був шукати зв'язки з підпільним обкомом партії і залишив Чернігів. Проте повернутися назад не зміг. Так почалась його партизанська епопея. Він пройшов окупованою Чернігівщиною як представник підпільного обкому. Налагодив зв'язки з командирами партизанських угруповань. У Корюківці очолив підпільний райком і партизанський загін.

В середині березня 1943 року партизанське з'єднання під орудою О.Ф.Федорова виступило у рейд за Дніпро. На території області залишилось триста партизанів на чолі із М.М.Попудренком. Проти них німці кинули експедиційний корпус з артилерією, танками, літаками. У квітні 1943 року Чернігівське з'єднання опинилось в оточенні. З великими боями пробилось у Брянські ліси. А у травні - вже на Чернігівщині. На початку липня німці знову оточили партизанів. У бою загинув М.М.Попудренко. Партизанів на прорив повів Ф.І.Коротков. Підпільний обком призначив його командиром з'єднання, якому згодом було присвоєно ім'я Героя Радянського Союзу М.М.Попудренка. Партизани, керовані Федором Івановичем, били фашистів, допомагали частинам Радянської Армії форсувати Дніпро і Десну. У вересні 1943 р. прийшло довгоочікуване визволення.

Ф.І.Короткова відкликали до Чернігова. Упродовж майже двадцяти наступних років він працював секретарем, першим секретарем міськкому партії. Багато з вулиць міста тоді зберігали сліди окупації. Люди розбирали каміння. Побиті автомашини пристосовували для господарських потреб. Не вистачало продуктів харчування, були перебої з водою і світлом. Федір Іванович побачив руїни і згарища. Тисячі голодних, погано одягнених чернігівців ліквідовували завали, прагнучи найскоріше підняти місто. Були навіть спеціальні книжечки - особисті рахунки жителів. В них відмічались години, відпрацьовані на розчищенні руїн. Наприкінці кожного дня підводились підсумки змагання. Переможцям вручали невеличкий пакуночок борошна, все, на що могла тоді спромогтись місцева влада.

Федір Іванович доклав багато зусиль, аби проект відбудови і забудови Чернігова було втілено у життя. Сьогодні мало хто знає, що міський секретар один з тих, хто запропонував прокладання Алеї Героїв. За його ініціативою на вулицях міста полум'яніє горобина - північна красуня.

З року в рік піднімався з руїн Чернігів. Були очищені від сміття і бруду площі, вулиці, двори, садиби міста. Висаджено тисячі дерев, кущів і квітів. Відновлено Красну площу. Відремонтовано тротуари, житлові будинки, державні установи, водорозбірні колонки і шахтові колодязі. Запрацювали фабрики музичних інструментів і обробки вовни, цегельні заводи, будівельний трест, інші промислові підприємства Чернігова.

У цих післявоєнних досягненнях городян була лєвова частка праці Ф.І.Короткова : пошук будівельних матеріалів, продовольства, грошей і багато такого, чого не висловити на папері.

Країна відзначила його орденами Леніна, Бойового Червоного Прапора, Богдана Хмельницького I-го ступеня, багатьма іншими нагородами. Проте більш за все Федір Іванович пишався званням Почесного громадянина Чернігова. Це звання йому присвоєно рішенням 4-ї сесії Чернігівської міської ради народних депутатів від 31 жовтня 1967 року. На знак знаменної для міста і для нього події Ф.І.Коротков посадив поблизу драмтеатру дубок. Відтоді на цьому місці усі Почесні громадяни Чернігова висаджували дерева.

Його не стало у 1983 р. Однак височить посаджений ним дуб, другий справа від драмтеатру, як пам'ятний знак про справжню людину та її великий внесок у післявоєнну відбудову і подальший розвиток Чернігова.

ЛІТЕРАТУРА:

Статті Ф.І.Короткова

- У БОРОТБІ за відродження [Чернігова] //Десн. правда. - 1945.- 6 січ.
ВПОРЯДКУЄМО рідний Чернігів //Десн. правда.-1947.- 4 квіт.
ЗА ДЕСЯТИРІЧЧЯ : [Розвиток міста з часу визволення від окупантів] //Десн. правда. - 1953.- 20 верес.
НАШЕ місто в семиріччі //Блокнот агітатора. - 1959.- Спец. вип.- С.67-73.
ШУМІЛИ ліси партизанські //Десн. правда.-1974.-18 жовт.
Є СТАНЦІЯ Низківка: [Спогади про партизан. бій. Щорський р-н] //Десн. правда.- 1978.- 5 серп.
ПАРТИЗАНСЬКА зброя //Десн. правда. - 1979. - 9 трав.
НЕТЛІННИЙ зв'язок поколінь /Інтерв'ю зап. Я.Ковалець //Комс. гарт. - 1981.- 10 лют.

Література про Ф.І.Короткова

- НАКАЗ про призначення Ф.І.Короткова командиром обласного партизанського з'єднання ім.М.Попудренка. 23 лип. 1943р. //В тилу ворога: Док. і матеріали. - Чернігів, 1994.- С.78.
БАСКІНА Т. Почесні громадяни Чернігова //Десн. правда.- 1967.- 1 листоп.
ВОДОП'ЯН І.І. Граніт: [Спогади командира Холмин. партизан. загону ім.Леніна]. - К.: Політвидав України, 1982.- 175 с.
Кн. містить спогади про Ф.І.Короткова.
ДИМИЧ А. "У вічному місті і деревам рости віковим" //Гарт.- 2003.- 30 трав. - С.3.
ІВАЩЕНКО Б. Людина з чистою совістю: [До 70-річчя з дня народження] //Комс. гарт. - 1975.- 28 січ.
КОВАЛЕЦЬ Я. Доля резидента: До 95-річчя партизан. командира //Черніг. відом. - 2000.- 18 лют. - С.5.
КУКСОВА О. Цвіте горобина: [Нарис] //Десн. правда.- 1975.- 26 січ.
МАЗУР Л. У партизанських рейдах //Сіл. вісті.- 1975.- 8 лют.
НАРІЖНИЙ Б. Життя, як полум'я: [Нарис] //Десн. правда.-1980.- 25січ.

19 БЕРЕЗНЯ
110-А РІЧНИЦЯ З ДНЯ НАРОДЖЕННЯ
М.ТРИЛЬСЬКОГО (1895-1964) - ВИДАТНОГО
УКРАЇНСЬКОГО ПОЕТА

НА ЗЕМЛІ ДОВЖЕНКА Й ДЕСНЯКА

Максим Тадейович Рильський, народжений 19 березня 1895 року в с.Романівка на Житомирщині, належить до класиків української літератури. Він був визнаним поетом, перекладачем, літературознавцем, знавцем мистецтва, народної творчості, фольклору, академік АН України. На жаль, сьогодні Максима Рильського мало знають. Хоча про його творчість написані книги і статті.

Наша розповідь про те, як Максим Тадейович відвідував Чернігівщину. Вперше Поет приїхав до Чернігова 1926 року і назвав його нарочито милим. Такий вигляд місту надавали гнізда буслів і горлиць, що воркували у міському сквері. У 1937 році відбулись другі відвідини Чернігова. Тоді ж Максим Рильський написав цикл поезій “Чернігівські сонети”, в яких оспівав стародавнє місто. Уява його сягала часів, коли тут перебували Пушкін і Шевченко, жили Леонід Глібов, Михайло Коцюбинський, Павло Тичина.

Влітку 1932 року Максим Рильський відпочивав в Острі, на дачі відомого літературознавця, академіка Володимира Івановича Резанова (1867-1936), де написав цикл віршів “Балада про любов”, “На пристані”, “Бетховен”, “Правнукові”. В Остерському краєзнавчому музеї зберігаються листи Максима Тадейовича до В.І.Резанова.

Вдруге Поет відвідав Остер 15 червня 1952 року, аби вклонитися могилі талановитого чуваського поета Мишші Сеспеля.

У 1940 році Максим Рильський виступав на літературних вечорах перед студентами та викладачами Ніжинського педінституту ім.М.Гоголя.

Побував Поет на чернігівській землі й у 1954 році. Залишаючи Чернігів, заїхав у село Старі Яриловичі Ріпкинського району. Його познайомили з 88-річним рибалкою Олександром Мироновичем Мойсієнком, з яким Максим Тадейович наловив линів і наварив смачної юшки. Образ яриловицького знавця риби Рильський змалював у поезії “Кінолюб”. Тоді ж написав вірші “Сосничанам”, “Наддеснянські роздуми”. У 1955 р. у журналі “Советская Украина” були опубліковані його спогади про перебування у Старих Яриловичах, де і зараз стоїть хатина, в якій зупинявся Поет.

Максим Рильський високо цинив Олександара Довженка, підтримував з ним дружні зв'язки. Написав вірш “Олександрові Довженку дружнє посланіє”. А 18 серпня 1960 року відвідав музей Олександра Петровича в Сосниці. У книзі почесних відвідувачів зробив такий запис: *Спасибі тим, хто влаштував цей музей і хто так пильно його доглядає*. Був Поет у Сосниці і наступного року. Там народилися ось ці рядки:

*Шлю своє спасибі вам од серця,
Земляки Довженка й Десняка,
Згадую озера та озерця,
Матір їх, що зветь Десна-ріка,
Згадую зелено-сизі луки,
Де чайки чубаті майорять,
Мозолисті, чесні ваші руки,
Що ізнов хотів би я стискать.*

Того ж року милувався краєвидами Тростянецького парку. У цей дивовижний куточок чернігівської землі Максима Тадейовича привіз лісівник і ґрунтознавець, академік П.С.Погребняк. Під впливом тростянецького чародійства Рильський написав вірш “Ліс”, який присвятив тим, “хто любить паростки кленові, хто діброви молоді ростить.”

У 1964 р. Максима Тадейовича не стало. Похований у Києві.

В пам'ять про Поета у Чернігові названо одну з вулиць, прокладену 1980 р.

ЛІТЕРАТУРА:

РИЛЬСЬКИЙ М. Чернігівські сонети //Рильський М. Твори: В 10-ти т.- К., 1960.- Т.2.- С.86-89.

РЫЛЬСКИЙ М. Меж людей и с людьми /Сост.: И.Ильенко; Вступ. ст. И.Драча. - М.: Мол. гвардия, 1982.- 222 с.: ил.

С.161-165: Спогади про О.Довженка.

РИЛЬСЬКИЙ Максим Тадейович (1895-1964) //Митці України: Енцикл. довідн.- К., 1992.- С.494.

ДЯДЕЧКО О. Натхнення й Десна дарувала: До 80-річчя з дня народження М.Т.Рильського //Десн. правда. - 1975.- 19 берез.

СКРИПНИК А.Н. Згадка про нічну розмову //Скрипник А.Н. Загадані побачення: Нариси, есе.- К., 1988.- С.55-68.

Перебування Поета в Острі.

ХОЗЕЙ Г. Прекрасна мить: [Поет у Старих Яриловичах] //Десн. правда. - 1979. - 22 лип.

ХРОПАЧОВ Д. Юшка у Старих Яриловичах //Десн. правда.- 1975. - 26лют.

ЮЩЕНКО О. Максим Рильський в Острі //Десн. правда.- 1985. - 23черв.

ЮЩЕНКО О. Чари Тростянецького парку //Десн. правда.- 1982. - 16трав.

РИЛЬСЬКОГО вулиця у Чернігові //Чернігівщина: Енцикл. довідн.- К., 1990.- С.702.

9 ТРАВНЯ 60 РОКІВ ТОМУ (1945-2005) НАРОДИ РАДЯНСЬКОГО СОЮЗУ ОДЕРЖАЛИ ВЕЛИКУ ПЕРЕМОГУ НАД ГІТЛЕРІВСЬКОЮ НІМЕЧЧИНОЮ

ПЕРЕМОЖНИЙ ПРАПОР НАД ЧЕРНІГІВЩИНОЮ

Німецько-фашистські війська вдерлися на чернігівську землю через два місяці після того, як розпочалася війна. Окупанти пограбували і зруйнували на Чернігівщині понад 400 підприємств, 35 тис. будівель, 345 лікувальних закладів, 1140 шкіл, клуби, бібліотеки, музеї, пам'ятки архітектури. На руїни перетворився 51 населений пункт області, в тому числі стародавній Чернігів. Загарбники знищили близько 128 тис. мирних громадян, вивезли на примусові роботи до Німеччини 41 тис. людей.

Незважаючи на жорстокий окупаційний режим, Чернігівщина здобула собі славу партизанського краю. До осені 1943 р. в 5 партизанських з'єднаннях та окремих загонах налічувалось близько 22 тис. бійців.

26 серпня 1943 р. війська Центрального фронту під командуванням генерала армії К.К.Рокоссовського розпочали Чернігівсько - Прип'ятську наступальну операцію. До другої половини вересня були визволені Бахмач, Ніжин, Прилуки, Новгород-Сіверський, інші міста і села області. О шостій годині ранку 21 вересня 1943 р. радянські підрозділи звільнили Чернігів від фашистів. Коли війська Центрального фронту вийшли до Дніпра, Сожа і Прип'яті та захопили плацдарми на берегах цих річок, завершилась Чернігівсько-Прип'ятська наступальна операція. До 17 жовтня 1943 р. всю Чернігівщину було визволено від німецько-фашистських окупантів. 879 воїнів - представники 27 національностей, учасники визвольних боїв на чернігівській землі, були удостоєні звання Героя Радянського Союзу.

До мешканців області повернулося мирне життя. Проте до повної і остаточної перемоги над ворогом залишалось півтора роки. Чернігівщина жила відбудовою народного господарства, впорядкуванням могил загиблих жителів сіл і міст, збиранням врожаю і проведенням осіннього сіву. Населенню допомагали військові підрозділи.

27 вересня 1943 р. в область прибув перший секретар обкому компартії України Михайло Георгійович Кузнецов (1904-?). Він налагодив облік тракторного парку, всіх сільськогосподарських машин, які мали місце у МТС, колгоспах і радгоспах області. Було

також взято на облік посівні площі, організовано збирання і транспортування картоплі. Раднарком СРСР виділив кредит для відбудови сільського господарства області. Червона Армія безперерійно отримувала овочі, хліб, м'ясо і молоко. Відбудовані залізничні вокзали у Бахмачі, Ніжині, Чернігові, Щорсі, Прилуках. Відродились депо, залізничні мости, лінії зв'язку, перші паровози, відновили свою роботу 9 підприємств легкої промисловості з 15, що працювали до війни, 9 молокозаводів, ряд хлібопекарень, продуктивність яких становила 227 тонн за добу. Розгорнулось житлове будівництво.

Комсомольці зібрали кошти на танкову колону імені 25-річчя ВЛКСМ та літак "Бойова подруга". Відновились роботи дитячих будинків у Городні, Прилуках, Борзні, Новгороді-Сіверському, Ніжині та ін. Розпочались заняття у Ніжинському педагогічному та Чернігівському учительському інститутах. На 1 січня 1944 р. в області працювали 541 початкова, 485 неповних середніх і 123 середні школи, де навчались 213270 дітей. Надавалась допомога сім'ям фронтовиків.

21 вересня 1944 р. Чернігівщина відзначала першу річницю свого визволення від окупантів. За рік було відновлено 57 МТС із 60 довоєнних, 3500 тваринницьких ферм, 17 електростанцій, 4 водогонів, 20 лазень, 8 готелей, відремонтовано 4 тис. сільських хат, відбудовано понад 14 тис. квадратних метрів житла, 88 лікарень, 400 фельдшерсько-акушерських пунктів, 20 колгоспних пологових будинків, 56 районних, 1266 сільських клубів, 432 хати-читальні, 36 кінопересувки, 3 театри.

Чернігівці віддавали свої сили на відбудову народного господарства за досить складних умов. Все краще відправлялося на фронт. Вони сподівались, що їхні подарунки знайдуть і земляків. Тисячі уродженців Чернігівщини воювали на морі і на суші, брали активну участь у русі Опору країн Європи. Наші земляки визволяли Польщу, Угорщину, Румунію, Болгарію, Чехословаччину, Югославію, інші європейські держави від фашизму. Лютчики 16-ї повітряної армії генерала Сергія Руденка, народженого у Коропі і майбутнього Почесного громадянина Чернігова, нищили ворогів у небі Німеччини, інших країн. Понад 200 чернігівців удостоєні високого звання Героя Радянського Союзу, а Василь Сенько із Семенівки і партизанський ватажок Олексій Федоров стали двічі Героями Радянського Союзу.

Нарешті настав той вікопомний день 9 травня 1945 р., коли вся країна, а з нею й Чернігівщина, дізналась про беззастережну і остаточну капітуляцію гітлерівської Німеччини. Так настала мить довгоочікуваної Перемоги над лютим ворогом. Живі поверталися додому. Це їхніми зусиллями на кінець 1945 р. народне господарство області досягло обсягів довоєнного 1940 р.

З тих пір збігло 60 років. Виросло не одне покоління чернігівців, які вже, на жаль, не дуже обізнані з тим, що відбувалося 1941-1945 рр. Хоча війна нагадує про себе хворобами фронтовиків, фотокартками у сімейних альбомах, обелісками на сільських і міських цвинтарях, суперечливими дослідженнями істориків. Все минеться, лише залишиться пам'ять про тих, хто відстояв свободу і незалежність нашої країни у страшному двобої з ворогом, якого не знало людство за століття свого існування. Тож звернемо до Чернігівщини слова поета Станіслава Реп'яха: *"Розквітай, мій предеснянський краю, колосись на щастя, на добро!"*

ЛІТЕРАТУРА:

В ТИЛУ ворога: Док. і матеріали про участь партизанів Чернігівщини в боротьбі проти фашист. загарбників /Упоряд.: С.М.Мельник, М.К.Бойко. - Чернігів, 1994.-149 с.: іл.

ВОССТАНОВЛЕНИЕ народного хозяйства и помощь фронту //Черниговщина в период Великой Отечественной войны (1941-1945 гг.): Сб. док. и материалов. - К., 1978.- С.311-385.

ГЕРОИ-ОСВОБОДИТЕЛИ Черниговщины: Крат. биограф. справочник /Авт. - сост. В.Д.Драгунов. - К.: Украина, 1991.- 447 с.: ил.

ДУБРОВ Б. Солдатська слава. - 3-є вид., доп. й випр. - К.: Молодь, 1987.- 383 с.

С.7-17, 281-282, 312-313, 320, 329, 339-341: Про повних кавалерів ордена Слави, уродженців Чернігівщини.

ДУДКО І. Найхоробріші: Герої Рад. Союзу Городнянщини.- Городня, 1991.- 20 с.: іл.

КОВАЛЕЦЬ Я. Наш визволитель - почесний чернігівець //Черніг. відом.- 2003.- 5 верес.
Нарис про О.В.Кирсанова (1898-1994) - Героя Рад. Союзу, командира 76-ї Черніг. гв. стр. дивізії, Почесного громадянина Чернігова.

КРИЦКИЙ В. Орлиное племя: Докум. повесть: Ніжин: Вид-во "Аспект-Поліграф", 2003.- 240 с.

Присвячена легендарним льотчикам, братам Гарамам, уродженцям с.Власівка Ічнян. р-ну.

КУЗНЕЦОВ Михайло Георгійович (1904-?) //Студьонова Л. Чернігівські князі, полковники, губернатори.- Чернігів, 1998.-С.118-120.

КУЖІЛЬНИЙ І. Через табори смерті до Золотої Зірки Героя пройшов варвинчанин Іван Кондратець: [Нарис] //Орієнтир.- 2003.- №3 (верес.).- С.12-13: портр.

МАХІНА Л. В ім'я життя: Це було під Козерогами: (Докум. повість).- Ніжин: ТОВ "Вид-во "Аспект-Поліграф", 2004.- 63 с.: іл.

Про те, як В.Д.Драгунов відшукав імена героїв 1941 р.

ПІД ЗНАМЕНАМИ Перемоги: Чернігівці - учасники Параду Перемоги /Упоряд.: М.Р.Заєць, В.М.Сапон. - Чернігів, 1990.- 71 с.: іл.

РИЖЕНКО А. Риженко Григорій Іванович (1923-2002): (Пам'ять про брата) //Скарбниця.- 2003.- №2 (лют.). - С.1-2.

Повний кавалер ордена Слави. Почесний громадянин Прилук.

ЮР'ЄВ Б. Далеко від Батьківщини: (Чернігівці у русі Опору народів Європи та іноземці - антифашисти в підпіллі й партизан. загонах Чернігівщини в роки Другої світової війни). - Чернігів, 2003.- 62 с.: іл.

ЮР'ЄВ Б. Навічно у пам'яті народній: [Добірка док. про визволення Чернігівщини восени 1943 р.] //Сіверян. літопис.- 2003.- №5-6.- С.46-61.

* * *

НЕЗАБУТНЄ: (Бібліогр. покажч.) /Черніг. ОУНБ ім.В.Г.Короленка.- Чернігів, 1990.- 39с.

24 ТРАВНЯ

100 РОКІВ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ

М.О.ШОЛОХОВА (1905-1984)- ВИДАТНОГО

РОСІЙСЬКОГО ПИСЬМЕННИКА, ЛАУРЕАТА НОБЕЛІВСЬКОЇ ПРЕМІЇ

М. ШОЛОХОВ І ЧЕРНІГІВЩИНА

Він був талановитим художником. Якби написав лише "Донскую повесть" або "Судьбу человека", назавжди залишився б в історії світової літератури. Мало кому вдається написати твір так, щоб читач назавжди полюбив його автора і ті краї, де відбувається дія роману чи повісті. Михайлові Шолохову вдалося це зробити. "Тихий Дон" приніс йому всесвітню славу. Письменникові тоді не було й 25 років. Це дало привід деяким дослідникам літературного процесу в СРСР через десятиліття висловити сумнів: а чи є Шолохов автором роману. Вчені-славісти з Норвегії довели: письменник сам писав "Тихий Дон". Тоді "правдолюбці" зайшли з іншого боку. Мовляв, Михайло Шолохов прорадянський письменник. Взяти хоча б його роман "Поднятая целина". Оспівує колгоспний лад.

Однак, якщо уважно читати обидва твори, то можна відчутти біль письменника за те, що коїлося на його рідній донській землі. На прикладі родини Мелехових Шолохов показав, як революція поетапно знищувала всіх її членів, як занепадало господарство колись багатого краю, як нищили заможний козацький стан - оплот колишньої імперії. Створюючи образ Мишка Кошового, письменник говорить про народження майбутніх слідчих органів державної безпеки, котрі залишились у пам'яті народній бузувірами.

Роман “Поднятая целина” - це не гімн колективізації, а книга-співчуття тим селянам, котрі змушені були прийняти нав’язану їм гру. Титок Бородин, який воював у громадянську на боці радянської влади, повірив, що вона дала йому землю і можливість мати власну худобу назавжди. Але він гірко помилився. Серце стискається, коли читаєш, як у нього все забирали, а самого Титка із сім’єю відправили на Соловки. Образ Макара Нагульнова на перший погляд здається романтичним. Викликає посмішку своїм намаганням вивчити англійську мову. Але коли він говорить, що вона йому потрібна для крутої розмови з «аглицькими буржуями», стає не по собі. Значення роману полягає ще й у тому, що він допоміг Шолохову врятувати мешканців станиці Вешенської і всього району від голодомору, який прийшов на донську землю 1933 року. Письменник зустрівся із Сталіним і випросив у нього кілька вагонів зерна.

Правда про Велику Вітчизняну війну в романі М.Шолохова “Они сражались за Родину” не була потрібна тодішньому суспільству. Тому твір друкувався із скороченнями. Після нього Михайло Шолохов вже нічого не писав. Хоча участь у літературному процесі брав.

У 1954 році його запросили до Києва, на III з’їзд українських письменників. Виступаючи з вітальним словом від імені російських літераторів, Михайло Олександрович сказав, що до України у нього особливе, тепле ставлення, бо на Чернігівщині народилася його мати Анастасія Данилівна Чернікова. У листі до українського драматурга Василя Минка Михайло Олександрович писав, що важко встановити, де на Чернігівщині жив дід матері, який був вивезений поміщиком Поповим на Дон з молодією дружиною, бо всі старі повимирали.

М.О. Шолохов народився 24 травня 1905 р. у станиці Вешенській у родині донського козака Олександра Шолохова. З раннього дитинства хлопчик зростав у чарівному світі української мови, української пісні, українського оздоблення батьківської хати. Стає зрозумілим, чому деякі шолоховські герої розмовляють гарною українською мовою, а Григорія Мелехова агітував у шпиталі за більшовиків чернігівській коваль Андрій на прізвище Гаранжа із слободи Горохівки. Мабуть, й тому, що, де плавно тече голуба Десна, де Чернігів і древня Сіверщина, там священна рідна земля прадідів Шолохова.

З нашим краєм письменника зв’язувала дружба з Євгенією Григоровною Левицькою (1880-1959), народженою в Козельці. Вона пройшла шлях революціонерки. Після встановлення радянської влади працювала журналісткою. Доля звела її з Шолоховим, коли він приніс до видавництва “Тихий Дон”. З того часу Левицька - його постійний редактор, старший товариш, друг і порадник. Михайло Олександрович присвятив їй оповідання “Судьба человека”.

Старшокласники Вешенської середньої школи привезли учням Чернігівської школи №8 дарунок від письменника - два томи “Тихого Дону” з автографом: *“Восьмій середній школі м.Чернігова - дорогим молодим чернігівцям та їх вчителям з найкращими почуттями і побажаннями всього доброго. М.Шолохов. Станиця Вешенська, 4 червня 1962 року.”*

ЛІТЕРАТУРА:

ШОЛОХОВ М.А. Собрание сочинений: В 9-ти т. Т.2. Тихий Дон: Роман в 4-х кн. Кн.1.- М.: Худож. лит., 1965.- 413 с.

С.383-388: Андрій Гаранжа і Григорій Мелехов.

КОКТА М.Д. Від Десни до Дону: Нарис.- К.: Рад. письменник, 1966.- 134 с.: іл.

КОЛОДНЫЙ Л. История одного посвящения: Мемуары, арх., свидетельства //Знамя.- 1987.- №10.- С.170-197.

Про дружбу письменника з Є.Г.Левицькою.

КОЛОДНЫЙ Л. Телеграфной строкой с Тихого Дона: К 60-летию выхода знаменитого романа М.Шолохова //Неделя.- 1988.- №27.- С.20.

Є.Г.Левицька як ред. твору. Листування між ними.

ЛЕВИЦКАЯ Е.Г. На родине “Тихого Дона”: [Нарис 1930 р. про перебування у ст-ці Вешенській у М.Шолохова] //Огонек.- 1987.- №17.- С.6-8.

СПИРИДОНОВ Ф., Юр'єв Б. Мати М.О.Шолохова //Рад. Полісся.- 1966.- 29 жовт.
СТУДЬОНОВА Л. Над сторінками “Тихого Дону”: М.Шолохов і Україна //Комс. гарт.-
1985.- 29 січ.

* * *

М.О.ШОЛОХОВ і Україна: (Бібліогр. покажч.) /Укл. Л.І Ільницька; Відп. ред. О.П.Кущ.-
Львів, 1978.- 111 с.

18 ЧЕРВНЯ
80 РОКІВ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ
Д.П.КАЛІБАБИ (1925) - ВЧИТЕЛЯ І
ВІДОМОГО КРАЄЗНАВЦЯ

З ЧИСТИХ ДЖЕРЕЛ ДУХОВНОСТІ

Дмитро Панасович Калібаба належить до покоління фронтовиків. Його рідне село Ушня Менського району, де він народився 18 червня 1925 року, втратило на війні 267 односельців. Майже тридцять років тому на їх честь встановлено пам'ятний знак. Юному Калібабі повезло - він залишився жити, хоча пройшов важкими фронтовими дорогами після визволення Чернігівщини.

Важко сказати, коли Дмитро Панасович вирішив стати вчителем. Можна припустити, що після війни. Адже, повертаючись додому, бачив на залізничних станціях безпритульних, голодних дітей. Якби там не було, а закінчив він Ніжинський педінститут ім.М.Гоголя. Спочатку працював на партійній роботі. Проте школа вабила до себе. На початку 60-х років Дмитро Калібаба - вже відомий вчитель на Менщині. Завуч, директор школи, заврайметодкабінетом, інспектор шкіл Менського району - такий педагогічний шлях Дмитра Панасовича. Йому присвоєно звання Відмінника народної освіти України.

Д.П.Калібаба був вимогливим керівником. Ну і до себе ставився відповідно. Переконавав вчителів, що саме вони здатні зібрати, обробити і довести до широкої громадськості історичні відомості про рідний край. І це було доречним. Адже розпочалася робота над створенням Чернігівського тому з “Історії міст і сіл Української РСР.” Вірним союзником і помічником Дмитра Панасовича стала Менська районна бібліотека ім.А.В.Луначарського. Він часто приїздив до Чернігівської обласної бібліотеки ім.В.Г.Короленка, де працював із зведеним каталогом краєзнавчої літератури. Підсумком цієї роботи стало написання нарису про Мену, вміщеного до книги “Історія міст і сіл. Чернігівська область”.

Поступово Дмитро Панасович прийшов до висновку: необхідно накопичений матеріал систематизувати для видання за назвою “Бібліографічний покажчик літератури про Менський район Чернігівської області”. Посібник побачив світ у Чернігові 1972 р. І сьогодні він є одним з головних джерел для дослідників історії Менщини. Окрім монографій, науково-популярних книжок, статей з історичних часописів різних авторів, до посібника вміщено публікації самого Д.П.Калібаби, здійснені ним на сторінках місцевих газет, збірників та журналів. Їх тематика різноманітна: від історичних і краєзнавчих до літературознавчих та етнографічних. Всі вони присвячені Менському району. Як з'ясувалось, на рахунку Дмитра Панасовича понад 900 статей, інформацій, замальовок, кореспонденцій, нарисів про рідний край.

На сторінках районної газети “Колгоспна правда” (зараз “Наше слово”) 1971 року ним започатковано рубрику “Чернігівщина: роки, люди”, де публікувались короткі відомості про відомих діячів Чернігівщини і Менщини, котрі здобули славу, працюючи у різних галузях науки, техніки, культури і політики. Дмитро Панасович шукав невідоме в архівах, бібліотеках, музеях. Упродовж кількох десятиріч він зібрав унікальний матеріал про 2500 осіб.

У 1995 році побачила світ його книжка “Відомі діячі культури, науки, політики Чернігівщини”, основою якої стали згадані тут журналістські доробки Д.П.Калібаби. До речі, він член Спілки журналістів України. Відгуки читачів були головним чином схвальні і це спонукало Дмитра Панасовича здійснити у 1998 р. друге, перероблене і доповнене видання “Відомих діячів”. У передмові автор зазначав: “*Мета цієї багаторічної праці - показати, наскільки щедра наша Чернігівщина видатними й талановитими людьми, які зробили значний внесок у світову цивілізацію на славу України.*” Книга є не лише важливим довідковим виданням. Вона кличе зацікавлених читачів до пошуку і глибокого вивчення персоналій.

У 2003 р. Д.П.Калібаба у співавторстві видав історико-географічний нарис “Наша рідна Менщина”. Перу Дмитра Панасовича належать цікаві публікації з історії сіл Менського району, повітового земства, літературознавчі студії краєзнавчого характеру. Їх перелік вміщено у бібліографічних покажчиках “Література про Чернігівську область за... рік”, які видає Чернігівська ОУНБ ім.В.Г.Короленка з 1972 року.

Другом і співавтором Дмитра Панасовича багато років був Володимир Федорович Покотило (1924-1989) - теж учитель-краєзнавець, Відмінник народної освіти України, директор Менського районного краєзнавчого музею. Ці два талановитих краєзнавця доповнювали один одного. Зібрані ними матеріали являють велику цінність для нащадків. Як і Менська районна художня галерея та кілька сільських музеїв, засновником яких був і залишається Дмитро Панасович Калібаба.

ЛІТЕРАТУРА:

КАЛІБАБА Д. Відомі діячі культури, науки, політики Чернігівщини /Ред.: І.Каганова, О.Астаф'єв.- Чернігів: Ред.-вид. відділ комітету інформації, 1998.- 256 с.

КАЛІБАБА Д. Земство. Яким воно було //Десн. правда. – 1995.– 21верес.

КАЛІБАБА Д. Максаківський монастир... //Наше слово. – 1999. – 11груд.

КАЛІБАБА Д.П., Соляник В.С. Наша рідна Менщина: [Істор.- геогр. нарис]. – Мена: Домінант, 2003.- 176 с.: іл.

КАЛІБАБА Д.П. Ювілей нашого музею //Наше слово. – 1997. – 6 груд.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ покажчик літератури про Менський район Чернігівської області /Упоряд. Д.Калібаба, В.Покотило. – Мена, 1972. – 81с.

ГЕРОЇ, лауреати, заслужені працівники народного господарства й культури Менського району Чернігівської області /Авт. – упоряд. Д.Калібаба. – Мена, 2000. – 22 с.

* * *

СОЛОМКО А. Любов моя – Мена... //Київ. – 1998. - № 3-4. – С.13 – 15.

С.14: Д.П.Калібаба.

**27 ЧЕРВНЯ
85 РОКІВ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ
О.Г.МОЛОДЧОГО (1920-2002) - ДВІЧІ ГЕРОЯ
РАДЯНСЬКОГО СОЮЗУ, ПОЧЕСНОГО
ГРОМАДЯНИНА ЧЕРНІГОВА**

ЛЬОТЧИК З ЛЕГЕНДИ

Поблизу Чернігова, на Количівський аеродром, перебувала Перша гвардійська Червонопрапорна дивізія авіації дальньої дії. Тут командиром ескадрильї служив двічі Герой Радянського Союзу Олександр Молодчий. Керований ним екіпаж літака "Олег Кошовий", названий так на честь уродженця Прилук, героя Краснодарського підпілля, літав у глибокий тил ворога. Було це восени 1943 р. З Количівського аеродрому пілоти тримали напрямок на Кенігсберг, Данціг, Тільзит і Берлін аби скинути на ворожі об'єкти багатотонні бомби. А після виконання бойових завдань Олександр Молодчий та його побратими зустрічались з представниками організацій та установ визволеного Чернігова.

Напередодні нового 1944 року молодому Героєві запропонували навчання у військовій академії. Проте він категорично відмовився. Адже війну зустрів професійним льотчиком. У рідному Луганську, де він народився 27 червня 1920р., Молодчий відвідував аероклуб. У 1938 році закінчив школу пілотів і одержав диплом військового льотчика і звання молодшого лейтенанта. Війну зустрів у Підмоскові, де служив у бомбардувальному полку під командуванням Героя Радянського Союзу, комбрига М.В.Водоп'янова.

Перше бойове хрещення Олександра Гнатовича відбулося 18 вересня 1941 р. у районі міста Дем'янська Новгородської області. Німці підбили його літак. Нелюдськими зусиллями Молодчий вирівняв машину, загасив пожежу і дотягнув до рідного аеродрому.

Потім бив німців у небі Пскова, Смоленська, Рославля, Вітебська, Москви. Йому першому судилося скинути освітлювальні авіабомби, які орієнтували екіпажі на ціль і заважали ворожим зеніткам вести прицільний вогонь. Знижувалась також ефективність прожекторів противника.

У боях на Калінінському фронті Олександр Молодчий знову опинився на межі життя і смерті. Його літак був серйозно пошкоджений. Командир наказав екіпажу покинути охопленій полум'ям бомбардувальник, а сам боровся за його збереження. Але врятувати машину не судилося. Командування врахувало, що Олександр Гнатовичу вдалося скинути смертоносний вантаж на військові об'єкти окупантів, врятувати життя екіпажу і не бути збитим самому. За цей вчинок Молодчому 22 жовтня 1941 р. було присвоєно звання Героя Радянського Союзу. Своє нагородження він відзначив, як командир ескадрильї, бомбардуванням ворожого аеродрому, на якому, за партизанськими даними, було знищено 27 літаків, склад пального та боеприпасів противника.

Влітку 1942 р. на рахунку пілотів, керованих Олександром Молодчим, виявилось 9 танків, близько 200 автомашин, 7 паровозів, 500 вагонів, 31 дальнобійна гармата і понад 400 ворожих солдатів і офіцерів. Це наслідки нальотів на станції Брянськ і Курськ.

У серпні 1942 року Олександр Гнатович відзначився вдалим бомбардуванням ворожих оплотів у Кенігсберзі, Бухаресті, Будапешті, Штеттіні. У ніч з 26 на 27 серпня 1942 р. керований ним екіпаж вилетів на Берлін. Цей перший виліт виявився вдалим, хоча й відбулась повна драматизму дуель з фашистськими літаками.

Упродовж 29 серпня-10 вересня 1942 р. екіпаж Олександра Молодчого ще двічі брав участь у масованих і вдалих бомбардуваннях Берліну. До кінця сорок другого року він здійснив 145 бойових вильотів не лише на столицю гітлерівської Німеччини. 31 грудня 1942 року командир ескадрильї 2-го авіаполку 3-ї гвардійської авіадивізії дальньої дії гвардії капітан Олександр Гнатович Молодчий відзначений другою Золотою Зіркою Героя Радянського Союзу.

А потім він бив фашистів у районі Сталінграду, Ростова-на-Дону, на Курській дузі, у Фінській і Ризькій протоках, знищував військово-промислові об'єкти німців у районі Ленінграда, Хельсинки, Кенігсбергу, Тільзиту.

За роки війни Олександр Молодчий налітав 600 тис. кілометрів, здійснив 311 бойових вильотів, з них - 273 нічних, провів у пекельному небі війни 1300 годин, скинув на ворога понад 4 тис. бомб загальною вагою понад 500 тонн. Його ратний подвиг відзначений кількома орденами Леніна, Червоного Прапора, Олександра Невського, Вітчизняної війни 1-го ступеня, Червоної Зірки, Богдана Хмельницького III ступеня, іншими нагородами.

Коли прийшла Перемога, О.Г.Молодчий став слухачем Військової академії Генштабу. Після навчання перебував на командних посадах у Військово-Повітряних Силах, освоював, літав і вдосконалював сучасну авіатехніку, навчав молодих авіаторів.

У 1965 р. генерал-лейтенант Молодчий за станом здоров'я звільнився у запас. Оселився у рідному Луганську. Але душа тягнулась до Чернігова, і він переїхав сюди назавжди. Тут очолив військово-патріотичний клуб "Патріот". Написав дві книги "В пылающем небе", "Самолеты уходят в ночь", які є своєрідними спогадами про минулу війну. Олександр Гнатович - єдиний двічі Герой Радянського Союзу, що мешкав у Чернігові. Ним пишалися і поважали за мужність на фронті, за скромність, привітність і невідоме почуття гумору.

25 серпня 1983 р. сесія міської ради ухвалила рішення про присвоєння О.Г.Молодчому звання Почесного громадянина Чернігова.

Помер Олександр Гнатович Молодчий у червні 2002 р. На могилі Героя у Чернігові встановлено пам'ятник. Пам'ять про нього збережено в назві однієї з вулиць міста: колишня Східночеська носить його ім'я. А на будинку по вул. Щорса, де він жив, встановлено меморіальну дошку.

ЛІТЕРАТУРА:

МОЛОДЧИЙ А.И. В пылающем небе: Зап. воен. летчика.- К.: Политиздат Украины, 1973. - 102 с.

МОЛОДЧИЙ А.И. Самолеты уходят в ночь: Хроника экипажа бомбардировщика дальнего действия /Лит. зап. А.Тарана.- 2-е изд., доп.- К.: Молодь, 1984.- 312 с.

МОЛОДЧИЙ О. Як козаки Берлін бомбардували /Інтерв'ю взяв К.Биков //Гарт. - 2001.- 4 трав. - С.5.

* * *

БРЕЗКУН М. Чернігівське небо Олександра Молодчого //Десн. правда. - 2001.- 21 черв.

ЗОЛОТУХИНА И. Украденные звезды //Комс. правда в Украине. - 2002.- 20 июля. - С.10.

ПРОЩАННЯ з легендарним льотчиком //Уряд. кур'єр. - 2002.- 14 черв. - С.12.

САПОН В. Герою, людині з легенди: [Відкриття пам'ятника] //Десн. правда. - 2003.- 14 черв.

5 ЛИПНЯ 170 РОКІВ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ О.А.ТИЩИНСЬКОГО (1835-1896) - ЗЕМСЬКОГО ДІЯЧА І ПУБЛІЦИСТА

СЛАВНИЙ ЧЕРНІГІВЕЦЬ

Чернігівські літературні кола вважали губернатора Олексія Олександровича Панчулідзева людиною ліберальною, бо він прихильно ставився до періодичних видань. За його підтримки в Чернігові побачило світ "Особое прибавление к Черниговским губернским ведомостям" за редактуванням неблагоннадійного Олександра Амфіяновича Тищинського. Він же - старший помічник правителя канцелярії губернатора.

На початку жовтня 1872 р. викладачі Чернігівської гімназії Микола Костянтинович та Олександр Тищинський звернулись до Панчулідзева з проханням одержати для них дозвіл на видання газети "Черниговский листок". Керувалися вони тими великими змінами у провінції, що сталися після реформ 60-х років. Часопис мав бути політичним на відміну від глібовського "Черниговского листка". Прохачі бачили відповідальним редактором Миколу Костянтиновича, а Тищинського - його заступником. Панчулідзев підтримав цю ідею. Звернувся 10 жовтня 1872 р. до міністра внутрішніх справ, а негативну відповідь отримав з III жандармського відділу 8 листопада 1872 р.: "... надворный советник Николай

Константинович и коллежский секретарь Александр Тищинский представляются такими личностями, которым не может быть дозволено издание и редактирование каких бы то ни было журналов и газет.”

Таємно Панчулідзев отримав наказ міністра внутрішніх справ звільнити Тищинського з посади редактора “Особых прибавлений к Черниговским губернским ведомостям”. Олександр Амфіянович втратив не лише цю посаду. Невдовзі він залишив канцелярію губернатора. Панчулідзев змушений був це зробити.

Неблагонадійність Тищинського полягала в тому, що він, народжений 5 липня 1835 р. у с.Голубичі Городнянського пов. (нині Ріпкинського р-ну) у дворянській родині, переслідувався поліцією у 1860-х роках за революційну діяльність, за співдружність із Степаном Носом - борцем за українську справу. Ймовірно, такі переконання прийшли до юнака під час навчання у Чернігівській гімназії, а потім у Петербурзькому університеті. Олександр Амфіянович відбув певний строк за ґратами Петропавлівської фортеці у Петербурзі. У 1854 р. йому дозволили повернутися до Чернігова. Оселився на Сіверянській вулиці у чудовому будинку з розкішним садом. Незабаром він одружився із миловидою дівчиною на прізвище Дельмас, яка мала французьке коріння. Вони народили семеро дітей.

Отримавши дозвіл міністра внутрішніх справ, Олександр Тищинський влаштувався на службу в канцелярію губернатора. За п'ять років він - старший помічник правителя канцелярії губернатора Сергія Павловича Голіцина, який добре ставився до Олександра Амфіяновича.

Авторитет Тищинського серед земців був настільки великим, що його в 1875 р. обрали головою Чернігівського повітового земства. По суті, цю посаду він обіймав до 1880 р. включно з перервою майже рік. Олександр Амфіянович опікувався станом поштових доріг, діяльністю санітарної ради, побутом лікарів, влаштуванням народних училищ, асигнуванням на утримання церковно-приходських шкіл грамоти по селах Чернігівського повіту тощо. При Тищинському відбулась перебудова Красного мосту в Чернігові. Він - один із засновників Чернігівської громадської бібліотеки (нині ОУНБ ім.В.Г.Короленка), котра відкрилася 28 березня 1877 р. Свою власну книгозбірню, якою безкоштовно користувалися чернігівці, Олександр Амфіянович передав новоствореній бібліотеці.

Залишивши посаду голови повітового земства, Тищинський зайнявся публіцистикою. Виступав на сторінках “Черниговских губернских ведомостей” із статтями краєзнавчого змісту. Активно працював у Чернігівській Українській громаді, опікувався громадською бібліотекою, виховував дітей. Його гордістю була Любочка - наймолодшенька, майбутня відома оперна співачка Любов Дельмас, муза російського поета Олександра Блока. Він присвятив їй цикл чудових поезій, об'єднаних темою Кармен, образ якої створила на сцені Любов Олександрівна. Проте батько не дожив до її слави.

Олександр Амфіянович Тищинський помер 28 січня 1896 р. Його поховали біля Воскресенської церкви у Чернігові. Могила цього славного чернігівця збереглася й до наших днів.

ЛІТЕРАТУРА:

ДУХОВНА скарбниця краю (1877-2002): Вип.1. Від громадської - до універсальної наук. б-ки: (Істор. нарис) /Черніг. ОУНБ ім. В.Г.Короленка. - Чернігів, 2002. - 55 с.

С.4-6: Про О.А.Тищинського.

РУДЕНОК В. В'язень Петропавлівської фортеці //Десн. правда.-1988. - 19 листоп.

СИВАЧЕНКО М., Деко О. Леонід Глібов: Дослідж. і матеріали. - К.: Дніпро, 1969.- 288 с.: портр.

С.136-144: Док. Центр. Держ. істор. арх. у Ленінграді, що стосуються О.А.Тищинського.

СТУДЬОНОВА Л. Батько – голова земської управи, дочка – оперна співачка //Біла хата. – 2003. – 24 січ.

ТИЩИНСЬКИЙ Олександр Амфіянович //Студьонова Л. Чернігівське повітове земство: Стор. іст. - Ніжин, 2003.- С.79-80.

ЧЕРНОУС В. Народник О.А.Тищинський //Черніг. вісн. –1989.– 1черв.

11 ВЕРЕСНЯ
50 РОКІВ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ
С.О.ПАВЛЕНКА (1955) - ЗАСЛУЖЕНОГО
ЖУРНАЛІСТА УКРАЇНИ

ЖУРНАЛІСТ, КРАЄЗНАВЕЦЬ, ВИДАВЕЦЬ

На момент перебудови (середина 80-х років ХХ ст.) “Комсомольський гарт” переживав не найкращі часи. Колектив газети боровся за збільшення тиражності, а цього досягти було важко, тому що публікації здійснювалися за старими схемами. До того ж, зростає плінність кадрів. Бракувало фінансового забезпечення.

Про це добре знав молодий редактор Бобровицької районної газети “Жовтнева зоря” Сергій Павленко, але дав згоду очолити “Комсомольський гарт”, не передчуваючи, що цим самим робить перший крок у велику журналістику.

Сергій Олегович Павленко народився 11 вересня 1955 року в с.Дягова Менського району. Після закінчення школи вступив на філологічний факультет Київського державного університету ім.Т.Г.Шевченка. Потім викладав у школах Київщини, Черкащини, Чернігівщини. Працював вчителем та інколи писав замальовки з шкільного життя для районних газет. Це викликало інтерес. А коли С. Павленко оселився в Бобровиці і там налагодив контакти як дописувач газети “Жовтнева зоря”, його помітили і через певний час запропонували очолити її редакцію. За кілька років Павленкові вдалося підняти рейтинг “Жовтневої зорі”.

У “Комсомольському гарті” він об’єднав талановитих чернігівських журналістів. Це Сергій Гайдук (відп. секретар), Ольга Чернякова, Валентина Меркулова, Людмила Пархоменко, Валерій Інютін (фотокор, майстер міжнар. класу), Андрій Димич та ін.

Газета почала виходити раз на тиждень на восьми сторінках з гарними ілюстраціями. Сергій Павленко наполягав на тому, щоб без штампів, неординарно показувати на сторінках газети перебудовчий процес на Чернігівщині. Це стосувалося й викладання української мови в школі, й економічного розвитку області, й повернення забутих імен, й об’єктивного розкриття історичних подій, про які донедавна не можна було говорити. “Комсомольський гарт” публікував також матеріали про репресованих партійних діячів і письменників Чернігівщини. Редактор приділяв значну увагу матеріалам з мистецтва і культурного надбання області, України.

Тоді ж Сергій Павленко захопився постаттю гетьмана Івана Мазепи, на якому лежало тавро зрадника. Все почалося з відвідин Батурина, столиці гетьманів України. Місто перебувало у захаращеному стані, височив напівзруйнований гетьманський палац. Старожили розповіли страшну історію знищеного міста.

Наслідком копіткої роботи в архівах, музеях, бібліотеках стала книга Сергія Павленка “Загибель Батурина 2 листопада 1708 року”, видана в Чернігові 1994 року. Зацікавлений читач знайде тут розділ “Міф про Мазепу”, який упродовж чотирьох наступних років перетворився на наукове видання за такою ж назвою. Книга побачила світ 1998 р. у чернігівському видавництві “Сіверянська думка”. Вона складається з дванадцяти міфів про Мазепу і по-новому висвітлює головні віхи його гетьманування у 1687-1709 роках. В обох

книжках введено у науковий обіг сотні документів, свідчень невідомих істориків XIX ст. Сергій Павленко підрахував, що Мазепіана на сьогодні складає близько 1000 позицій.

Майже п'ять років працював він над монографіями "Іван Мазепа" та "Оточення Мазепи". Ці унікальні книги видані київськими видавництвами 2003 і 2004 рр. Не буде перебільшенням сказати, що на сьогодні Сергій Павленко є авторитетним знавцем життєпису Мазепи та різних за станом людей, які оточували гетьмана.

Перебуваючи у редакційних справах у Борзні, Сергій Павленко почув від старожилів дивовижну історію про молодіжний антирадянський рух відразу після війни. Групи борзнянської молоді входили до складу боївок ОУН-УПА. Повернувшись до Чернігова, журналіст звернувся до архівів і знайшов цьому підтвердження. Кілька сенсаційних публікацій з'явилися на сторінках місцевої преси і в газеті "Голос України", де Сергій Павленко з березня 1991 року працює спецкором по Чернігівській області.. Велика кількість зібраного ним матеріалу (на шляху до борзнянських подій траплялись не менш вражаючі документи) спонукала його написати книгу "Опозиція на Чернігівщині: 1944-1990 рр.". Вона побачила світ у Чернігові 1995 р. і присвячувалась дисидентському рухові на Чернігівщині.

Журналістська професія привела Сергія Павленка і до вивчення подій XIII сторіччя. Так у 1996 р. з'явилась книга "Князь Михайло Чернігівський та його виклик Орді". Вона є виданням журналу "Сіверянський літопис", започаткованого 1995 р. Сергієм Павленком у Чернігові. Часопис став необхідним для істориків та краєзнавців області.

За десять років "Сіверянський літопис" з місцевого видання перетворився на поважаний Всеукраїнський часопис, зарахований ВАКом як престижне джерело для аспірантських і докторантських публікацій. Журнал зберігається в національних бібліотеках Великої Британії, Австралії, Німеччини, США, Канади. Ім'я головного редактора часопису Сергія Павленка також добре знають у цих країнах. Його статті публікувалися у виданнях Аргентини, Канади, Великобританії.

Праця журналіста, краєзнавця і видавця увінчана почесним званням заслуженого журналіста України. Він лауреат літературних премій ім.Б.Грінченка, ім.М.Коцюбинського, "Тріумф", ім.І.Мазепи, Міжнародної премії ім.В.Стуса. Сергій Павленко - член редколегії газети "Сіверщина", один із засновників газет "Чернігівські аргументи і факти", "Просвіта".

Безперечно, Сергій Олегович Павленко належить до тих діячів, хто упродовж 80-х-90-х рр. XX ст. відіграв значну роль у розвитку журналістики, видавничої справи і визначили їх подальший розвиток.

ЛІТЕРАТУРА:

ТВОРИ С.О.ПАВЛЕНКА

ЗАГИБЕЛЬ Батурина 2 листопада 1708 року.- Чернігів: РВВ обл. упр. по пресі, 1994.- 151 с.: 1 л. портр.

ОПОЗИЦІЯ на Чернігівщині: 1944-1990 рр. - Чернігів: РВВ обл.упр. по пресі, 1995.- 67 с.

КНЯЗЬ Михайло Чернігівський та його виклик Орді.- Чернігів, 1996.- 79 с.

МІФ про Мазепу. - Чернігів: Сіверян. думка, 1998.- 246 с.: іл.

ІВАН Мазепа /Під заг. ред. акад. НАН В.А.Смолія.- К.: Видавн. дім "Альтернатива", 2003.- 416 с.: іл.

ОТОЧЕННЯ Івана Мазепи: Соратники та прибічники. – К.: КМ Академія, 2004. – 604с.

* * *

ІНШОГО не дано /Бесіду вів В.Леус //Черніг. вісн.-1995.-20 січ.- С.2.

"СІВЕРЯНСЬКИЙ літопис" і його життя /Розмову вів О.Ткаченко //Гарт.-2000.- 18 лют.- С.12.

ЛІТЕРАТУРА ПРО С.О.ПАВЛЕНКА

ПРО присвоєння почесного звання “Заслужений журналіст України”: Указ Президента України //Голос України.- 1995.- 4 січ.- С.2.

ВІТАЄМО Сергія Павленка, члена редколегії “Сіверщини”, із званням заслуженого журналіста України //Сіверщина.- 1995.- 7 січ.

ДЗЮБА С. Журналіст Сергій Павленко - лауреат Міжнародної премії ім.Василя Стуса //Черніг. вісн.- 2003.- 4 груд.- С.11

КВІТНИЦЬКИЙ С. “Тріумф” від медіа-клубу //Молодь України.- 1998.- 22 груд.

ЛАУРЕАТИ премії ім.І.Мазепи //Літ. Україна.- 1999.- 28 жовт.- С.2.

ОЛІЙНИК О. Вдале поєднання: Слово про С.О.Павленка //Журналісти Чернігівщини.- Чернігів, 1996.- С.8-10.

ПАВЛЕНКО С.О. //Хто є хто в Чернігівських мас-медіа.- Чернігів, 2001.- С.65.

23 ЖОВТНЯ

70 РОКІВ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ П.М.ДІДОВИЧА (1935) - УКРАЇНСЬКОГО ПИСЬМЕННИКА І ЖУРНАЛІСТА

ТАЛАНОВИТИЙ МАЙСТЕР ХУДОЖНЬОГО СЛОВА

Коли розмірковуєш над творчістю Петра Миколайовича Дідовича, то пригадуєш епізод із давньої п'єси Миколи Погодіна “Кремлівські куранти.” Годинкових справ майстер розповідає, що його вигнали з артілі, бо він за місяць ремонтує одного годинника. На зборах колективу пояснив, що працює за відомою баснею Езопа, в якій головна героїня левиця народжує одного дитя. Але це дитя - Лев. Колектив обурився і сказав, що Езоп - агент Антанти, а він, годинкових справ майстер, агент Езопа. Проте старий заперечив: його один антикварний відремонтований годинник вартий багатьох звичайних.

Отже і книги Дідовича варті багатьох. Їх усього три. Перша “Межі пам'яті” побачила світ у 1968, друга за назвою “Проміжний вузол” - у 1986 році. Обидві видані у престижному київському видавництві “Радянський письменник”. У творах майже відсутні діалоги. Письменник так розповідає про ліс, трави, квіти, з якими спілкуються люди, що здається, ти сам перебуваєш серед описаного зеленого дива. Звідки у письменника такий дар? Можна припустити, що він зростав серед вікових дерев, які розповідали йому свою таїну, адже Петро Миколайович народився у селі Голубичі Ріпкинського району 23 жовтня 1935 року. То був нелегкий час для простих людей. Отож і ставала природа вірним другом і годувальником. Особливо після того, коли прийшла похоронка на батька. Мати одна піднімала трьох дітей. Найстаршим був Петро - вразливий хлопчик. У 1943 році, коли Чернігівщину було визволено від фашистів, Петрик пішов до школи у рідному селі. Потім три роки служив в армії далеко від рідних місць - в Литві та Азербайджані. Повернувшись додому 1957 р., працював учителем Маслаківської початкової школи Ріпкинського району. У 1958 р. після вступних іспитів його зарахували студентом історико-філософського факультету Київського державного університету ім.Т.Шевченка. По закінченні вузу три роки працював науковим співробітником Центрального державного історичного архіву у Львові. Саме у цьому місті він написав своє перше оповідання, опубліковане 1965 р. у комсомольській газеті “Молода гвардія”, котра висвітлювала суспільно-політичне і культурне життя Чернігівської, Київської і Житомирської областей. З 1967 року Петро Миколайович живе у Чернігові.

Людина скромна і деякою мірою сором'язлива. коли це стосується його персони, Петро Дідович не рекламував свої твори, хоча вони на це заслуговували. Короткі рецензії, скоріше повідомлення, не давали уяви ні про зміст прозаїчних творів Дідовича, ні про нього самого. Але він цим не переймався, бо були у Петра Миколайовича інші турботи. Понад тридцять

років він працював кореспондентом, редактором, заступником директора, генеральним директором Чернігівської обласної телерадіокомпанії. Ця робота забирала багато часу і нервів. Проте наслідки радували. Порадувало Дідовича й те, що 1987 р. його прийнято до Спілки письменників України.

Вільного часу не вистачало для написання сюжетів, які народжувались у голові цілодобово. А коли вийшов на пенсію 2001 р., його неможливо було відірвати від письмового столу. Так народжувалась третя книга, що вийшла друком 2002 р. у видавництві “Чернігівські обереги”. Її назва - “Буття зелене”.

Радість охоплює, коли читаєш цю книгу. Соковита українська мова - справжня, чудова, не штучна. Вона ллється з вуст письменника як дихання. Несподіваним є й те, що епіграфом до кожного розділу повісті Дідович обрав рядки з віршів японських поетів у чудовому українському перекладі.

Повість “Буття зелене” - це роздуми про післявоєнні роки, коли відбувалося становлення самого письменника. Герої твору - діти і дорослі, навіть домашні тварини, змальовані настільки яскраво, що охоплює щем, почуття ностальгичні за чимось втраченим, чого ніколи не повернути. Повість досить кінематографічна, що надає їй особливого шарму. Вона добра і людяна. Її можна поставити поруч із творами Михайла Стельмаха і Василя Земляка.

У 2003 році Петру Дідовичу присвоєно звання лауреата обласної літературної премії ім.М.Коцюбинського. Так громадськість Чернігівщини відзначила його талант письменника.

ЛІТЕРАТУРА:

ТВОРИ П.М.ДІДОВИЧА

МЕЖІ пам'яті: Оповідання.- К.: Рад. письменник, 1968.- 239 с.

ПРОМІЖНИЙ вузол: Оповідання, повість.- К.: Рад. письменник, 1986.- 248 с.

БУТТЯ зелене: Повість /Ред. С.Реп'ях. - Чернігів: КП “Вид-во “Черніг. обереги”, 2002.- 248 с.

СТАТТІ ПРО П.М.ДІДОВИЧА

НОВІ члени Спілки письменників //Літ.Україна. - 1987. - 31груд.- С.6.

ДІДОВИЧ Петро Миколайович (1935) //Письменники Радянської України. 1917-1987: Біобібліогр. довідн.- К., 1988.- С.693.

РЕП'ЯХ С. Очима любові: Петру Дідовичу - 60 //Десн. правда.- 1995. - 24 жовт.

ПОДВІЙНИЙ подарунок від “Чернігівських оберегів” //Літ.Україна. - 2003. - 13 лют. - С.5.

Повість П.Дідовича “Буття зелене” та ін. кн. цього вид-ва.

ЛАУРЕАТИВ названо //Гарт. - 2003. - 12 верес.- С.3.

Про присвоєння письменникові звання лауреата обл. літ. премії ім.М.Коцюбинського за 2003 р.

25 ГРУДНЯ
110 РОКІВ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ
Г.Г.ВЕРЬОВКИ (1895 - 1964) - ВИДАТНОГО
УКРАЇНСЬКОГО КОМПОЗИТОРА

НАРОДЖЕНИЙ ДЛЯ МУЗИКИ

Його називали добрим садівником, який виростив і викохав чудесне дерево пісні. До нього ставились з любов'ю, відчувши у цій людині брата і друга. А створений ним народний хор, що носить його ім'я, і сьогодні є візитною карткою мистецької України.

Григорій Гурійович Верьовка народився 25 грудня 1895 року у Березному Менського району у селянській родині. Це було старовинне козацьке сотенне містечко Чернігівського полку із своїми традиціями, де жили заможні люди.

Тому, коли батьки відчували потяг хлопчика до навчання, відвезли його у Чернігів. У 1916 році Гриць Верьовка закінчив тут духовну семінарію. Всі роки його навчання були пов'язані з музикою та співами. У семінарському хорі разом з ним співав майбутній поет Павло Тичина. З Черніговом пов'язані й перші кроки Верьовки як диригента.

У 1918 р. він переїхав до Києва, де вступив до Музично-драматичного інституту ім.М.В.Лисенка. Його вчителем був визначний педагог і музикант Б.Л.Яворський, колишній учень відомого російського композитора С.І.Танєєва. Григорій Верьовка закінчив інститут і почав викладати теорію музики у навчальних закладах української столиці. З початку 30-х рр. ХХ ст. він працював у Київській консерваторії. У 1947 р. став її професором.

Війна, що почалася 22 червня 1941 року, зруйнувала всі плани музиканта. Григорій Гурійович опинився серед евакуйованих до міста Уфи, башкирської столиці. Туга за Батьківщиною викликала щем у душі і надавала творчої наснаги. Григорій Верьовка написав кілька чудових пісень, використовуючи народний мелос. Проте головним його дітищем став Українській народний хор, створений музикантом у 1943 році. Григорій Гурійович керував ним до самої смерті у 1964 році. З 1965 р. цей творчий колектив носить ім'я Г.Г.Верьовки. Керує ним народний артист України, Герой України Анатолій Авдієвський.

Все своє життя музикант зберігав, розвивав і пропагував українське народне мистецтво, культивував народний стиль хорового співу. Своє дітище - Народний хор, він підніс до справжніх мистецьких висот, прославив українську пісню у цілому світі.

Твори Григорія Верьовки завжди сучасні, бо в них живе душа народу. Його любили і високо цінували письменник Михайло Стельмах, композитор Аркадій Філіпенко, співак Сергій Козак, бандурист Володимир Перепелюк, інші видатні особистості. Вони залишили спогади про Григорія Гурійовича як про митця і людину. Ці дорогоцінні свідчення увійшли до окремих книжок і доступні кожному, хто зацікавлено ставиться до творчості нашого талановитого земляка. А чернігівський поет Кузьма Журба присвятив йому такі рядки:

*Кажуть, йому змалку
Полюбились весни,
Як пташки співали
На усе Березне.*

*В кожній ноті радість,
Наче мрія світла.
І Десна сміялась,
І калина квітла.*

Свято зберігають на Чернігівщині пам'ять про Григорія Гурійовича Верьовку - народного артиста України, лауреата Державних премій СРСР і УРСР. У Чернігові є вулиця, яка з 1974 р. носить ім'я композитора. На фасаді будинку колишньої Чернігівської духовної семінарії, де в 1910 - 1916 рр. навчався Г.Г.Верьовка, у 1983 р. встановлено мармурову меморіальну дошку. У Березному, на батьківщині музиканта, йому споруджено пам'ятник.

У 1990 р. запроваджено обласну премію ім.Г.Г.Верьовки. Нею нагороджуються фольклорні колективи, збирачі, виконавці української пісні, котрі внесли значний вклад у розвиток народного мелосу.

ЛІТЕРАТУРА:

- ВЕРЬОВКА Григорій Гурійович (1895-1964) //Митці України.- К., 1992. - С.114-115.
ВАСЮТА О. Сторінки музичної освіти Чернігівщини.- Чернігів, 2003.- 80 с.
С. 174, 193: Г.Г.Верьовка.
ГРИГОРІЙ Верьовка: [Спогади].- К.: Муз. Україна, 1972.- 219с.: іл.

КОЗАК С.Д. Григорій Верьовка: Біогр. повість.- К.: Молодь, 1981. - 232 с.: іл. - (Сер. біогр. тв. "Уславлені імена". Вип. 51).

ПЕРЕПЕЛЮК В.М. Повість про народний хор: Стор. з щоденника.- К.: Муз. Україна, 1970.- 260 с.: іл.

ВЕРЬОВКИ вулиця в Чернігові. Верьовці меморіальна дошка. Верьовці Г.Г. пам'ятник у смт. Березні Менського району //Чернігівщина: Енцикл. довідн.- К, 1990.- С.110.